

EFEKTY UCZENIA SIĘ I TREŚCI PROGRAMOWE ZAJĘĆ

Kierunek: **Archeologia**

Poziom studiów: **studia drugiego stopnia**

Nazwa zajęć: **Archeologia późnego średniowiecza**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka

w zakresie wiedzy:

1. Potrafi scharakteryzować przemiany osadnictwa w późnośredniowiecznej Europie i wskazać ich przyczyny
2. Rozumie znaczenie badań interdyscyplinarnych dla badań nad kulturą materialną i symboliczną średniowiecza
3. Wie jakie są wyznaczniki kulturowe dla późnego średniowiecza w zakresie form osadniczych, kultury materialnej i symbolicznej

w zakresie umiejętności:

1. Prawidłowo stosuje fachowe pojęcia i terminologię odniesieniu do określenia procesów kulturowych, społecznych i omawiania źródeł późnego średniowiecza
2. Potrafi czytać ze zrozumieniem publikacje naukowe dotyczące archeologii późnego średniowiecza
3. Potrafi samodzielnie poszerzać swą wiedzę i uczyć się przez całe życie

w zakresie kompetencji społecznych:

1. Ma fundamenty merytoryczne do podnoszenia swoich kompetencji

Treści programowe dla zajęć:

Wyznaczniki chronologiczne i kulturowe późnego średniowiecza w Europie

Budownictwo obronne (siedziby na kopcu i zamki)

Formy osadnicze, ich geneza, przemiany i różnice dla wybranych regionów Europy

Archeologia miast europejskich i rozwój miast na wybranych przykładach

Sakralna architektura gotycka (katedra, kościół, klasztor) - zarys różnic regionalnych i symbolika

Kultura funeralna i religijna późnego średniowiecza w Europie

Rzemiosło i podstawy gospodarcze na wybranych przykładach

Ubiór w późnym średniowieczu jako wyznacznik statusu, pozycji społecznej, zawodu i wyznania.

Nazwa zajęć: **Dziedzictwo archeologiczne w strategiach ochrony i zarządzania w Europie**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka

w zakresie wiedzy:

1. posiada uporządkowaną wiedzę z zakresu strategii ochrony dziedzictwa archeologicznego w krajach Unii Europejskiej w porównaniu z Polską potrafi nią operować
2. Zna podstawową terminologię, metody i dokumenty ogólne, dotyczące ochrony dziedzictwa oraz ich kontekst historyczny w danym kraju
3. Uzyskuje wiedzę i orientację w zakresie dokumentów prawnych ochrony dziedzictwa kulturowego oraz archeologicznego w Polsce i Europie

w zakresie umiejętności:

1. orientacja i samodzielne zdobywanie wiedzy w zakresie strategii ochrony dziedzictwa archeologicznego w Polsce
2. potrafi integrować informacje posługując się różnymi technikami komunikowania się z archeologami jak i osobami spoza archeologii
3. potrafi krytycznie analizować wiedzę i informacje
4. potrafi samodzielnie pisać prace pisemne oraz przygotowywać wystąpienia
5. potrafi stale poszerzać swoją wiedzę archeologiczną
6. potrafi pracować w zespole i w grupie

w zakresie kompetencji społecznych:

1. promuje wiedzę archeologiczną w społeczeństwie
2. dba o zachowanie rangi zawodu archeologa
3. posiada podstawy do propagowania wiedzy archeologicznej dla różnych odbiorców

Treści programowe dla zajęć:

Przedstawienie podstawowej terminologii oraz pojęć (zabytek, dziedzictwo, w tym dziedzictwo archeologiczne, ochrona i opieka nad zabytkami)

Historia kształtowania się ochrony zabytków i dóbr kulturalnych w Europie, a zwłaszcza w Polsce (od 1918 r.)

ochrona dziedzictwa archeologicznego po II wojnie światowej

Omówienie Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 2003 roku - jej istota oraz dotychczasowe zmiany
Struktura ochrony zabytków w Polsce na tle europejskim
Polskie zabytki na Liście UNESCO

Nazwa zajęć: **Współczesna refleksja metodologiczna i teoretyczna w archeologii**
Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka
w zakresie wiedzy:

1. zna i rozumie składowe wiedzy z zakresu metodologii oraz teorii archeologicznych, funkcjonujących w archeologii oraz konsekwencje wyboru spośród różnych podejść metodologicznych i teoretycznych w archeologii w rozwiązywaniu problemów badawczych w archeologii
2. Posiada wiedzę umożliwiającą świadomy wybór modelu/sposobu interpretacji przeszłości jak i określenia roli archeologii obecnie.
3. zna i rozumie etapy w rozwoju teorii i metodologii archeologii
4. potrafi scharakteryzować najnowsze paradygmaty badawcze w archeologii

w zakresie umiejętności:

1. posiada zdolność wyboru metody badawczej i jej zastosowania w realizacji zadania badawczego
2. potrafi integrować różnorodne informacje z zakresu teorii i metodologii archeologii
3. potrafi krytycznie analizować wiedzę z zakresu metodologii archeologii na te innych nauk
4. zna różne techniki komunikowania się ze specjalistami w archeologii jak i poza nią
5. potrafi samodzielnie realizować różne prace pisemne, zwłaszcza pracę magisterską
6. potrafi samodzielnie przygotowywać prezentacje i wystąpienia publiczne
7. uczy się przez całe życie i pogłębia wiedzę archeologiczną

w zakresie kompetencji społecznych:

1. posiada podstawy do promowania wiedzy na temat archeologii i jej zastosowania w społeczeństwie

Treści programowe dla zajęć:

Rozumienie teorii oraz jej rola i znaczenie, czyli o potrzebie teorii we współczesnej archeologii europejskiej. Teoria archeologii w nowym tysiącleciu na świecie i w Polsce

Podstawowe etapy rozwoju współczesnej archeologii pod kątem teorii oraz zagadnień badawczych

Oddziaływanie i inspiracje współczesnej humanistyki na teorię archeologiczną (poststrukturalizm i postmodernizm)

Konsensus teoretyczny w archeologii: Dążenie do wypracowania nowych paradygmatów zastąpione wypracowaniem wspólnych problemów badawczych. Ich diagnoza i charakterystyka (kultura materialna i „nowa” materialność, symbolizm i teoria znaków, dziedzictwo, uteoretycznienie badań terenowych)

Teoria zmian społecznych w zastosowaniu w archeologii

Program badawczy „archeologii symetrycznej” jako przejaw współczesnych dążeń archeologii: założenia, cele, metody oraz dyskusja

Przykłady „studium przypadków” ukazujące rolę różnych teorii w wyjaśnianiu jednego problemu badawczego (np. rola i znaczenie megalitów). Praktyczne zastosowanie skorelowanych założeń teoretycznych

Nazwa zajęć: **Archiwalne dane kartograficzne (dane przestrzenne)**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka
w zakresie wiedzy:

1. ma wiedzę o archiwalnych zasobach kartograficznych
2. zna problemy związane z integracją map historycznych w środowisku GIS
3. ma wiedzę o historycznie zmiennych sposobach zapisu informacji topograficznych na mapach jako odwzorowanie postrzegania przestrzeni i uwikłania go w relację wiedza-władza

w zakresie umiejętności:

1. posiada umiejętność krytycznej analizy zapisu kartograficznego oraz interpretatywnego charakteru wiedzy o krajobrazach kulturowych
2. posiada podstawowe umiejętności dotyczące formułowania własnych sądów na temat praktyki badań przeszłych krajobrazów oraz przygotowania podstawy dla własnych projektów badawczych

Treści programowe dla zajęć:

potencjał archiwalnych materiałów kartograficznych w studiach nad przeszłymi krajobrazami kulturowymi

potencjał archiwalnych materiałów kartograficznych w studiach nad przeszłymi krajobrazami kulturowymi

zróznicowanie metod odwzorowania oraz dobór obiektów prezentowanych poprzez rozmaite sygnatury jako świadectwo przeszłego rozumieniu krajobrazu kulturowego i jego istotnych elementów

zróżnicowanie metod odwzorowania oraz dobór obiektów prezentowanych poprzez rozmaite sygnatury jako świadectwo przeszłego rozumienia krajobrazu kulturowego i jego istotnych elementów
interpretacja treści map w studiach nad przeszłym krajobrazem i oceną przydatności map historycznych
interpretacja treści map w studiach nad przeszłym krajobrazem i oceną przydatności map historycznych
zasobów danych kartograficznych i problemy z ich integracją w ramach GIS
zasobów danych kartograficznych i problemy z ich integracją w ramach GIS

Nazwa zajęć: Integracja danych dla praktyki konserwatorskiej

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie umiejętności:

1. posiada umiejętności krytycznej oceny wyników poszczególnych metod w budowaniu wiedzy o stanowisku i/lub krajobrazie
2. opanuje umiejętność krytycznej oceny wartości poszczególnych metod prospekcyjnych
3. opanuje podstawowe umiejętności tworzenia zespołu interdyscyplinarnego i integrowania wiedzy pochodzącej z rozmaitych źródeł

Treści programowe dla zajęć:

integracja danych przestrzennych pozyskanych przy pomocy rozmaitych metod (zdjęcia lotnicze, zobrazowania satelitarne, ALS, mapy archiwalne, metody geofizyczne, AZP)
specyfika informacji każdej z metod i konsekwencje w interpretacji i wiązania danych w GIS
ocena niezgodności uzyskanych wyników
refleksja nad istotą procesów formowania w celu pełniejszego rozumienia zachodzących zjawisk

Nazwa zajęć: Pojęcia i zasady z zakresu prawa autorskiego i ochrony własności intelektualnej

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. posiada wiedzę dotyczącą prawa autorskiego
2. zna i rozumie zasady ochrony własności i prawa autorskiego
3. wie jak korzystać z monopolu praw autorskich
4. wie jakie są zasady ochrony prawa autorskiego w odniesieniu do nauki i badań naukowych

w zakresie umiejętności:

1. potrafi zastosować przepisy prawa autorskiego w prowadzonych badaniach naukowych
2. potrafi zastosować zasady prawa autorskiego przy tworzeniu i przetwarzaniu tekstów naukowych

w zakresie kompetencji społecznych:

1. jest gotowy do świadomego stosowania prawa autorskiego w życiu społecznym

Treści programowe dla zajęć:

przedmiot i podmiot prawa autorskiego
osobiste i majątkowe prawa autorskie, prawa pokrewne
dozwolony użytek prywatny, dozwolony użytek publiczny
plagiat i ochrona praw autorskich w nauce
wynalazek i prawa go chroniące, pojęcie patentu
wolne licencje i możliwość rozpowszechniania dóbr intelektualnych

Nazwa zajęć: Europa w 2. połowie I tysiąclecia

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. Zna kulturę materialną społeczności zamieszkujących Europę w 2. połowie I tysiąclecia
2. Zna terminologię z zakresu osadnictwa otwartego i obronnego wczesnośredniowiecznej Europy
3. Rozumie potrzebę prowadzenia interdyscyplinarnych studiów nad obrzędowością pogrzebową społeczeństw zamieszkujących Europę w 2. połowie I tysiąclecia

w zakresie umiejętności:

1. Potrafi gromadzić wiedzę archeologiczną w wybranych obszarach tematycznych związanych z funkcjonowaniem ludów i społeczności zamieszkujących Europę w 2. połowie I tysiąclecia
2. Potrafi kategoryzować oraz interpretować źródła archeologiczne
3. Potrafi wyjaśniać poprzez pryzmat źródeł archeologicznych zjawiska kulturowe zachodzące we wczesnośredniowiecznej Europie
4. Potrafi umiejętnie uczyć się przez całe życie, doskonalić kwalifikacje merytoryczne dotyczące archeologii wczesnego średniowiecza

w zakresie kompetencji społecznych:

1. Jest gotów do aktywnego uczestnictwa w działaniach na rzecz zachowania dziedzictwa archeologicznego Europy

Treści programowe dla zajęć:

Kultura wczesnośredniowiecznej Europy. Władztwa południa – spadkobiercy antyku. Bizancjum
Kultura wczesnośredniowiecznej Europy. Władztwa na północ od Alp i Pirenejów. Frankowie
Kultura materialna, osadnictwo i obrzędowość pogrzebowa Wysp Brytyjskich. Brytania
Kultura materialna i osadnictwo Wysp Brytyjskich. Irlandia
Kultura materialna, osadnictwo i obrzędowość pogrzebowa Skandynawów. Skandynawia właściwa
Kultura materialna, osadnictwo i obrzędowość pogrzebowa Skandynawów. Wyspy Brytyjskie oraz
daleka Północ – Wyspy Owcze, Islandia, Grenlandia
Kultura materialna, osadnictwo i obrzędowość pogrzebowa Europy Wschodniej. Ruś i Skandynawowie
Społeczeństwa nomadyczne Europy Wschodniej: Protobułgarzy, Bułgarzy, Chazarowie i Pieczyngowie

Nazwa zajęć: **Archeologia nowożytności**

**Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka
w zakresie wiedzy:**

1. Potrafi scharakteryzować przekształcenia zachodzące w szeroko pojętym osadnictwie nowożytnym
2. Rozumie przyczyny tych przekształceń, zarówno w odniesieniu do miejscowych tradycji średniowiecznych oraz sytuacji kulturowej ówczesnej Europy
3. Rozumie znaczenie badań interdyscyplinarnych (szczególnie w odniesieniu do archeologii, historii i historii sztuki) dla badań nad kulturą materialną i symboliczną nowożytności
4. Prawidłowo posługuje się fachowymi pojęciami i terminami z tego zakresu

w zakresie umiejętności:

1. Posiada umiejętność rozpoznawania struktur nowożytnych na badanym terytorium
2. Potrafi rekonstruować fragmentarycznie zachowane elementy kultury materialnej
3. Umie interpretować pozyskane źródła w szerszym kontekście kulturowym

Treści programowe dla zajęć:

Archeologia historyczna jako odrębna gałąź archeologii. Problemy definicji
Archeologia zespołów obronnych
Świt nowej ery. Dwory i pałace na ziemiach polskich
Rozwój architektury sakralnej na ziemiach polskich do XVI w.
Od grodu do miasta. Koncepcje rozwoju wczesnych ośrodków miejskich
Lokacje wiejskie i zaginione miasta
Przemiany stroju rycerskiego w kontekście europejskim

Nazwa zajęć: **Metody badań i interpretacji źródeł przyrodniczych**

**Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka
w zakresie wiedzy:**

1. zna naturę i charakter źródeł faunistycznych z osad pradziejowych i wczesnośredniowiecznych
2. posiada podstawową wiedzę w zakresie wybranych metod badań faunistycznych
3. zna zasady rekonstrukcji diety społeczności pradziejowych i wczesnośredniowiecznych w oparciu o materiały faunistyczne
4. zna zasady rekonstrukcji systemów hodowli w pradziejach i wczesnym średniowieczu w oparciu o materiały faunistyczne
5. Potrafi rozpoznać i scharakteryzować źródła malakologiczne ze stanowisk archeologicznych
6. Posiada podstawową wiedzę w zakresie wybranych metod badań poszczególnych kategorii źródeł malakologicznych
7. Zna zasady interpretacji źródeł malakologicznych
8. Posiada umiejętność posługiwania się pojęciami i terminami z zakresu szeroko rozumianego zagadnienia badań źródłoznawczych w dziedzinie kamieniarstwa w przeszłości.
9. Zyskuje podstawy do samodzielnego, a także we współpracy z innymi specjalistami (głównie geologami i petrografami) opracowania oraz interpretacji źródeł łączonych z obróbką i użytkowaniem niekrzemianowych surowców skalnych, w aspektach: oceny wiarygodności wyróżniania źródeł kamiennych (artefakt versus geofakt), ich systematyki surowcowej, formalno-technicznej oraz funkcjonalnej, wreszcie kwalifikacji kulturowo-chronologicznej produktów kamieniarstwa pradziejowego i wczesnohistorycznego.
10. Posiada umiejętność rekonstrukcji kamieniarstwa z punktu widzenia: asortymentu, proveniencji oraz technik obróbki surowców skalnych wykorzystywanych w omawianej produkcji, profilu funkcjonalnego tej wytwórczości, wreszcie rozpoznania zakresu selekcji surowców skalnych, a następnie ich doboru w zależności od wytwarzanych rodzajów narzędzi.

11. Zyskuje wiedzę na temat użytkowania niekrzemianowych surowców skalnych w aspektach: zróżnicowania typologiczno-funkcjonalnego oraz kulturowo-chronologicznego produktów kamieniarstwa w przeszłości.

12. Potrafi kreatywnie wykorzystywać wyniki badań źródeł poświadczających kamieniarstwo w interpretacji zjawisk i procesów zachodzących w pradziejach i średniowieczu.

w zakresie umiejętności:

1. potrafi posługiwać się pojęciami i terminami z zakresu badań faunistycznych szczątków kostnych
2. potrafi na elementarnym poziomie rozpoznawać zwierzęce szczątki kostne ssaków domowych pod względem anatomicznym i śladów tafonomicznych
3. potrafi przedstawić założenia poszczególnych metod interpretacji źródeł faunistycznych, wskazać ich możliwości poznawcze oraz ograniczenia
4. potrafi twórczo wykorzystywać wyniki badań źródeł archeologicznych w interpretacji zjawisk pradziejowych i średniowiecznych
5. Potrafi wykonać wstępną analizę i podstawowy opis danej kategorii źródeł malakologicznych
6. Potrafi w badaniach i dokumentacji źródeł malakologicznych zastosować mikroskop stereoskopowy i cyfrowy

w zakresie kompetencji społecznych:

1. jest gotów do umiejętnego korzystania z kolekcji porównawczych
2. jest gotów do podjęcia pracy laboratoryjnej i współpracy z szeregiem osób tam pracujących
3. rozumie charakter badań interdyscyplinarnych w archeologii

Treści programowe dla zajęć:

- podstawy taksonomii i anatomii oraz budowa kości ssaków
- metody identyfikacji anatomicznej i tafonomicznej zwierzęcych szczątków kostnych
- podstawowe metody analizy ilościowej i tafonomicznej zbiorów kostnych
- możliwości poznawcze materiałów faunistycznych w zakresie rozpoznania diety społeczności pradziejowych i wczesnośredniowiecznych
- możliwości poznawcze materiałów faunistycznych w zakresie rekonstrukcji systemów hodowli zwierząt domowych przez społeczności pradziejowe i wczesnośredniowieczne

Blok prowadząca: A. Kurzawska / Zajęcia dotyczyć będą archeomalakologii.

1. Archeomalakologia: przedmiot badań, historia badań, kategorie materiałów malakologicznych, kolekcja porównawcza.

2. Muszle mięczaków w badaniach przeszłego środowiska naturalnego: metody badań i interpretacji (pobieranie prób, flotacja, segregowanie materiału, przygotowanie preparatów, opis szczątków, identyfikacja/analiza). Obsługa mikroskopów optycznych: stereoskopowego i cyfrowego - ćwiczenia praktyczne.

3. Śmietniska muszlowe: metody badań i interpretacji (pobieranie prób, segregowanie materiału, opis szczątków, identyfikacja/analiza).

4. Zabytki z muszli mięczaków: metody badań i interpretacji (analiza zabytków, traseologia, tafonomia). Obsługa mikroskopów optycznych: stereoskopowego, cyfrowego oraz zastosowanie skaningowego mikroskopu elektronowego (ćwiczenia praktyczne).

5. Interpretacja szczątków mięczaków na wybranych przykładach. Dyskusja zagadnień.

Założenia metodyczne analizy źródeł kamiennych: podstawy wiarygodności wyróżniania źródeł (kontekst geologiczny i kulturowy, identyfikacja cech antropogennych).

Podstawy systematyki źródeł kamiennych (kryteria: surowcowe, typologiczno-techniczne, funkcjonalne).

Podstawy identyfikacji kulturowo-chronologicznej źródeł kamiennych (przesłanki: planigraficzno-stratygraficzne, typologiczno-formalne, surowcowe).

Źródła i sposoby pozyskiwania niekrzemianowych surowców skalnych w przeszłości (surowce eratyczne, surowce importowane).

Struktura typologiczno-formalna produktów kamieniarstwa pradziejowego i średniowiecznego – zróżnicowanie asortymentu wyrobów w aspekcie funkcjonalnym oraz kulturowo-chronologicznym.

Użytkowanie surowców kamiennych w aspekcie zastosowań użytkowych: typologiczno-funkcjonalnym (typologiczno-funkcjonalny aspekt zróżnicowania struktury surowcowej; surowcowy aspekt zróżnicowania struktury narzędziowej), oraz kulturowo-chronologicznym.

Użytkowanie surowców skalnych w aspekcie zastosowań obrzędowych. Praktyki doboru surowca kamiennego według kryterium barwy w obrzędowości społeczności pradziejowych.

Podstawy metodyczne badań nad zjawiskiem dalekosiężnego obiegu surowców skalnych w pradziejach i w dobie wczesnohistorycznej; kryteria i metody identyfikacji (archeologicznej i petrologicznej) hipotetycznych „importów”. Struktura asortymentowa i pochodzenie surowców importowanych w wytwórczości kamieniarskiej.

Nazwa zajęć: Archeologia polowa w Egipcie

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. Zna najważniejsze fakty, daty i nazwiska z historii badań archeologicznych w Egipcie, w tym polskich, ma także podstawową wiedzę o współczesnych kierunkach rozwoju egiptologii
2. Potrafi zidentyfikować i określić charakter podstawowych materiałów
3. Zna podstawową terminologię archeologii Egiptu, w tym wybrane pojęcia arabskie, angielskie, niemieckie i francuskie
4. Potrafi przypisać do konkretnego okresu i określić charakter budowli lub zabytku ruchomego
5. Zna typologię, charakter i rozwój form wybranych rodzajów typowych artefaktów

w zakresie umiejętności:

1. Potrafi wymienić procedury badań archeologicznych w Egipcie, w aspekcie merytorycznym i organizacyjno-logistycznym

Treści programowe dla zajęć:

Historia i dzień dzisiejszy archeologii polowej w Egipcie. Polskie misje archeologiczne.

Terminologia i żargon. Języki w życiu archeologa w terenie i w bibliotece.

Terminologia architektoniczna.

Orientacja geograficzna budowli. Północ geograficzna, magnetyczna, lokalna, umowna.

Surowce skalne. Wapień, piaskowiec, trawertyn. Twarde skały: granit, dioryt, kwarcyt, bazalt, szarogłaz, gnejs.

Surowce: glina. Budownictwo ceglane.

Ceramika. Technologia, typologia, dokumentacja.

Fajans, Egyptian Blue, szkło, metale.

Prospekcja terenowa.

Epigrafika. Techniki dokumentacyjne. Terminologia.

Diachroniczna typologia typowych artefaktów. Trumny, urny kanopskie, uszebti, ceramika, pieczęcie.

Pochówek. Architektura, wyposażenie, nieboszczyk, orientacja ciała.

Nieodkryte grobowce – topos archeologii Egiptu.

Nazwa zajęć: Wykład monograficzny. Sztuki plastyczne w kontekście społecznym świata antycznego

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. posiada zaawansowaną wiedzę na temat jednej z najważniejszych gałęzi kultury wizualnej starożytności rzymskiej, a mianowicie na temat rzeźby portretowej i posągów, zna rozwój badań nad nimi oraz najnowsze koncepcje mające zastosowanie na tym polu
2. potrafi przedstawić rzymskie źródła rzeźbiarskie w odniesieniu do portretów i wizerunków rozmaitych typowych postaci w ujęciu diachronicznym od czasów republiki po schyłek cesarstwa, wskazując okresy zmian i kierunki rozwoju
3. posiada umiejętność prawidłowego przypisania dzieł do okresów, określenia stylu ich wykonania, rozpoznania przedstawianych postaci historycznych lub wizerunków 'typowych' dla poszczególnych faz historycznych i regionów (centrów wytwórczych)

w zakresie umiejętności:

1. potrafi twórczo zinterpretować różnorodne rzymskie portretowe źródła rzeźbiarskie biorąc pod uwagę przesłanki na temat społeczno-politycznego kontekstu ich wytworzenia, funkcjonowania i odbioru; rozumie siłę ich oddziaływania oraz powody i okoliczności niszczenia

2. posiada umiejętność krytycznej oceny dostępnego korpusu rzymskich dzieł rzeźbiarskich ze względu na ich wagę dla budowania wiedzy na temat starożytnej rzymskiej społeczności, a szczególnie rozpoznawania wartości i zasad, którymi się kierowała

w zakresie kompetencji społecznych:

1. ma świadomość znaczenia i roli rzymskiej spuścizny rzeźbiarskiej dla rozwoju nowożytnej kultury europejskiej, szczególnie na polu sztuk plastycznych, potrafi ją wskazać na licznych przykładach

Treści programowe dla zajęć:

Portret i sztuka portretowania oraz jej funkcje: próba zdefiniowania zjawiska

Zarys badań nad rzymską sztuką portretową, typami przedstawieniowymi, ich znaczeniem i funkcją społeczną

Formy publicznej honoryfikacji a oczekiwania prywatne i społeczne w starożytnym Rzymie, portrety prywatne oraz posągi honoryfikacyjne - geneza i formy zjawiska

Posągi honoryfikacyjne i portrety: postaci przedstawiane i ich status społeczny; ofiarodawcy; oczekiwania stawiane przedstawieniom, mechanizmy rozwoju, akceptacja społeczna i odbiór wizerunków

Miejsca lokalizacji rzeźb: przestrzenie i budowle publiczne oraz prywatne, place, domostwa, wille, grobowce

Sposoby przedstawiania, zastosowane środki artystyczne a materiał używany do wykonania rzeźb: brąz, marmur, inne kamienie w tym poślednie lokalne, kamienie kolorowe, złoto, srebro, kość słoniowa, wosk i inne; techniki rzeźbiarskie stosowane w starożytnym Rzymie

Sposoby przedstawiania: pełne figury męskie - w todzie, w zbroi, nagie; formy skrócone męskie - hermy, clipeusy, tonda, półfigury, biusty

Rozwój, ikonografia i dystrybucja biustów portretowych w świecie rzymskim

Postaci przedstawiane, Rzymianie i obcy, wyzwolenicy i niewolnicy, twarze 'typowe' dla poszczególnych okresów, wizerunki ludzi pełniących różne funkcje, zawody, sposoby manifestowania tożsamości

Portrety cesarzy: formy prezentacji rzymskich władców, okoliczności i miejsca stawiania cesarskich pomników rzeźbiarskich, zamawiający i dedykacje, odbiór; prototypy posągów i głów, rynek, repliki, sposoby rozpowszechniania, bazy i inskrypcje

Portrety cesarzowych i kobiet je naśladowujących rozpowszechniane w sferze publicznej i prywatnej; typy posągów i głów, stroje, ozdoby, fryzury

Podsumowanie: potęga wizerunków typu portretowego w świecie rzymskim; dziedzictwo rzymskiej sztuki portretowej w kulturze europejskiej

Nazwa zajęć: Podstawy prawnej ochrony dziedzictwa archeologicznego w kontekście uwarunkowań międzynarodowych

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. znana europejskie strategie ochrony i zarządzania dziedzictwem archeologicznym
2. zna najważniejsze konwencje odnoszące się do dziedzictwa kulturowego i archeologicznego przyjęte przez instytucje działające pod auspicjami Organizacji Narodów Zjednoczonych
3. zna najważniejsze konwencje odnoszące się do dziedzictwa kulturowego i archeologicznego przyjęte przez Radę Europy
4. zna uregulowania prawne w zakresie ochrony i zarządzania dziedzictwem archeologicznym w Wielkiej Brytanii, Niemiec, Francji i Szwecji
5. zna najważniejsze instytucje międzynarodowe działające w obszarze ochrony i zarządzania dziedzictwem kulturowym i archeologicznym

w zakresie umiejętności:

1. potrafi rozpoznać międzynarodowy kontekst podstaw prawnych i praktyki w zakresie zarządzania dziedzictwem archeologicznym
2. potrafi scharakteryzować zmiany w doktrynie konserwatorskiej po II wojnie światowej w kontekście zmieniających się uwarunkowań politycznych, społecznych i gospodarczych
3. potrafi ocenić charakter zmian w zakresie ochrony i zarządzania dziedzictwem archeologicznym w Europie po 1989 roku
4. posiada umiejętność analizy aktów prawnych różnego rodzaju, w szczególności określania relacji pomiędzy konwencjami międzynarodowymi a ustawodawstwem krajowym a także związków pomiędzy uregulowaniami ustawowymi i przepisami wykonawczymi a strukturą organizacyjną w zakresie ochrony i zarządzania dziedzictwem kulturowym
5. potrafi ocenić różnice i podobieństwa w zasadach i praktyce ochrony i zarządzania dziedzictwem archeologicznym w wybranych krajach Europy
6. potrafi ocenić kompetencje i zakres działania najważniejszych organizacji międzynarodowych w obszarze dziedzictwa kulturowego i archeologicznego

w zakresie kompetencji społecznych:

1. jest gotowy i potrafi ocenić wpływ rozwiązań przyjętych przez instytucje międzynarodowe na efektywność polskiej strategii ochrony i zarządzania dziedzictwem archeologicznym
2. jest gotowy do wykorzystania wiedzy w zakresie międzynarodowych uregulowań prawnych w celu zwiększenia efektywności ochrony dziedzictwa archeologicznego

Treści programowe dla zajęć:

- europejskie strategie zarządzania dziedzictwem archeologicznym
- konwencje dotyczące dziedzictwa kulturowego i archeologicznego przyjęte przez instytucje działające pod auspicjami Organizacji Narodów Zjednoczonych
- konwencje dotyczące dziedzictwa kulturowego i archeologicznego przyjęte przez Radę Europy

- uregulowania prawne w zakresie ochrony i zarządzania dziedzictwem archeologicznym w Wielkiej Brytanii i Niemczech
- uregulowania prawne w zakresie ochrony i zarządzania dziedzictwem archeologicznym we Francji i Szwecji
- instytucje międzynarodowe działające w obszarze ochrony i zarządzania dziedzictwem kulturowym i archeologicznym

Nazwa zajęć: **Wielkopolska jako krajobraz kulturowy i jego ochrona**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. Zna najbardziej istotne definicje, terminy i modele teoretyczne związane z badaniami krajobrazu kulturowego w archeologii
2. Zna podstawy prawne ochrony krajobrazu kulturowego oraz przykłady zastosowania ich w praktyce badawczej i działalności popularyzatorskiej
3. Rozumie procesy kulturowe wpływające w określony sposób na krajobraz

w zakresie umiejętności:

1. Potrafi omówić pradziejowe i historyczne procesy osadnicze Wielkopolski
2. Potrafi diagnozować zagrożenia dla krajobrazu kulturowego
3. Potrafi popularyzować wiedzę o archeologii i ochronie krajobrazu kulturowego

w zakresie kompetencji społecznych:

1. Jest gotowa do podnoszenia swoich kompetencji społecznych w zakresie archeologii i dyscyplin pokrewnych
2. Jest przygotowana do samodzielnej pracy oraz pracy w grupie w zakresie praktycznym

Treści programowe dla zajęć:

Modele teoretyczne dotyczące badania krajobrazu kulturowego w archeologii

Procesy osadnicze Wielkopolski, od paleolitu po średniowiecze

Analiza międzynarodowych i europejskich aktów prawnych dotyczących ochrony krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego

Przykłady współpracy archeologów i ludności lokalnej - znaczenia dziedzictwa kulturowego/archeologicznego oraz jego popularyzacja

Nazwa zajęć: **Źródła pisane a archeologia**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. Rozumie konieczność wzajemnego falsyfikowania obrazu omawianej epoki za pomocą różnych kategorii źródeł (źródła pisane a materiały archeologiczne)
2. Zna różne kategorie źródeł dla poznania przemian kulturowych
3. Rozumie znaczenie potrzeby prowadzenia interdyscyplinarnych studiów nad społeczeństwami wczesnodziejowymi

w zakresie umiejętności:

1. Potrafi analizować dzieje społeczności dawnej Europy w dobie ich kontaktowania się ze społeczeństwami kultury śródziemnomorskiej
2. Potrafi interpretować źródła pisane
3. Potrafi gromadzić wiedzę szczegółową w wybranych obszarach tematycznych związanych z interdyscyplinarnymi studiami z zakresu archeologii i historii
4. Potrafi umiejętnie uczyć się przez całe życie i doskonalić kwalifikacje merytoryczne

w zakresie kompetencji społecznych:

1. Jest gotów do współdziałania opartego na interdyscyplinarnej wiedzy w rozwiązywaniu problemów praktycznych i poznawczych w zakresie interpretacji źródeł archeologicznych i pisanych

Treści programowe dla zajęć:

Szczegółowa prezentacja bazy źródeł pisanych i ich znaczenia dla studiów archeologicznych

Prezentacja kontaktów społeczności wczesnodziejowych ze światem cywilizacji antycznych

Zmienności chronologiczne właściwe dla omawianego odcinka dziejów

Przemiany kulturowe i osadnicze na terenie Europy

Aspekty społeczne i religijne w świetle źródeł archeologicznych oraz pisanych

Archeologia sfery militarnej przez pryzmat różnych kategorii źródeł

Nazwa zajęć: **Człowiek i środowisko w epoce brązu i wczesnej epoce żelaza między Bałtykiem a Alpami**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka

w zakresie wiedzy:

1. uzyskuje poszerzoną wiedzę na temat przemian kulturowych w epoce brązu i wczesnej epoce żelaza obszarów nadbałtyckich oraz strefy alpejskiej.
2. uzyskuje zaawansowaną wiedzę na temat źródłoznawstwa (ceramika – zabytki metalowe – zabytki szklane – zabytki bursztynowe).
3. potrafi określić kulturotwórczą rolę strefy nadbałtyckiej w skali Europy Środkowej i jej relacje ze strefą alpejską

w zakresie umiejętności:

1. potrafi scharakteryzować poszczególne zjawiska kulturowe w obszarze nadbałtyckim oraz w strefie przyalpejskiej w epoce brązu i wczesnej epoce żelaza, a także wzajemne powiązania między tymi strefami kulturowymi
2. potrafi powiązać zjawiska kulturowe z przemianami środowiska naturalnego

w zakresie kompetencji społecznych:

1. potrafi samodzielnie określać materiał źródłowy z północno-zachodniej Polski

Treści programowe dla zajęć:

przemiany środowiska naturalnego i kulturowego strefy nadbałtyckiej
systemy periodyzacyjne i podziały kulturowe w epoce brązu i początkach epoki żelaza w strefie nadbałtyckiej i przyalpejskiej
szczegółowe źródłoznawstwo (ceramika – metale – szkło – bursztyn)
sytuacja kulturowa strefy nadbałtyckiej i strefy przyalpejskiej na tle porównawczym obszarów leżących między nimi (ze szczególnym uwzględnieniem Europy Środkowej)

Nazwa zajęć: **Metody badań i interpretacji pozostałości osadniczych**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka

w zakresie wiedzy:

1. ma podstawową wiedzę dotyczącą formułowania własnych sądów na temat praktyki studiów osadniczych oraz przygotowania podstawy dla własnych projektów badawczych
2. ma podstawową wiedzę o źródłach informacji odnoszących się do badań osadniczych

w zakresie umiejętności:

1. posiada krytyczną umiejętność identyfikacji praktyk badawczych w archeologii polskiej i europejskiej w zakresie studiów osadniczych
2. posiada umiejętności rozpoznania podstaw teoretycznych konkretnych projektów badawczych oraz zdolność do weryfikacji ich spójności metodologicznej
3. posiada umiejętność samodzielnego doboru metod i narzędzi badawczych oraz źródeł informacji niezbędnych przy realizacji własnych projektów
4. posiada umiejętność tworzenia zespołu interdyscyplinarnego i integrowania wiedzy pochodzącej z rozmaitych źródeł

Treści programowe dla zajęć:

problematyka studiów osadniczych i ich rozumienia w różnych nurtach teoretycznych
rozmaite definiowanie przedmiotu badań
specyfika w identyfikacji źródeł informacji i metod ich pozyskiwania
przyjmowanie rozmaitych modeli opisu, wyjaśniania lub rozumienia
czynniki kształtujące przeszłe systemy osadnicze w perspektywie rozmaitych paradygmatów
zagadnienie relacji pomiędzy człowiekiem i jego kulturą a środowiskiem przyrodniczym
współczesne rozumienie terminu 'krajobraz' w archeologii

Nazwa zajęć: **Archeologia współczesności**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka

w zakresie wiedzy:

1. Zna główne zagadnienia i problemy archeologii współczesności
2. Zna możliwości zastosowania metod archeologicznych w badaniach poszukiwawczych
3. Zna możliwości zastosowania metod archeologicznych w badaniach na terenach leśnych
4. Zna zasady prowadzenia badań archeologicznych na polach bitew

w zakresie umiejętności:

1. Potrafi krytycznie zanalizować wyniki prac archeologicznych w badaniach stanowisk współczesnych
2. Potrafi dobrać odpowiednie metody badawcze w zależności od rodzaju stanowiska (obszar leśny, pole bitwy, miejsce poszukiwań mogił, śladów zbrodni)
3. Potrafi wykorzystać wiedzę archeologiczną na potrzeby innych instytucji (Policja, Lasy Państwowe, IPN)

w zakresie kompetencji społecznych:

1. Jest gotowy skutecznie komunikować się z innymi sektorami gospodarki (Lasy Państwowe, Policja, IPN).
2. Jest gotowy wykorzystać swe kompetencje aby odnaleźć się jako archeolog na rynku prac z innych sektorów gospodarki (Lasy Państwowe, Policja, IPN)

Treści programowe dla zajęć:

Archeologia społeczności - zagadnienia ogólne
Archeologia pól bitewnych XIX i XX wieku
Geoarcheologia konfliktów zbrojnych XX wieku
Archeologia poszukiwawcza w pracy Policji i innych organów ścigania
Archeologia poszukiwawcza w pracach Instytutu Pamięci Narodowej
Archeologia i ochrona dziedzictwa na terenach Lasów Państwowych

Nazwa zajęć: **Archeologia polowa miast bliskowschodnich i antycznych**
Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. zna stan badań wybranego zagadnienia z zakresu archeologii polowej
2. zna specyfikę prac terenowych w basenie Morza Śródziemnego.
3. zna wybrane metody używane w praktyce badawczej archeologii polowej.

w zakresie umiejętności:

1. potrafi dobrać literaturę przedmiotu i ocenić jej przydatność.
2. potrafi przedstawić projekt archeologicznych badań terenowych.
3. potrafi współpracować w zespole.

Treści programowe dla zajęć:

Historia archeologii polowej – zarys problematyki
Planowanie terenowych projektów badawczych w basenie Morza Śródziemnego
Specyfika prac terenowych w basenie Morza Śródziemnego - studium przypadku 1
Specyfika prac terenowych w basenie Morza Śródziemnego - studium przypadku 2
Badania nieinwazyjne w basenie Morza Śródziemnego
Próbkowanie i analizy specjalistyczne w warunkach polowych
Prezentowanie projektów badawczych

Nazwa zajęć: **Język angielski specjalistyczny**
Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. Posiada znajomość słownictwa, struktur leksykalnych oraz zasad wymowy i pisowni niezbędnych do rozumienia tekstów specjalistycznych i formułowania na ich podstawie samodzielnych wypowiedzi.

w zakresie umiejętności:

1. Rozumie główne wątki przekazu w standardowych wypowiedziach na tematy specjalistyczne związane z kierunkiem studiów.
2. Potrafi na własny użytek zrozumieć główne treści przekazu i streścić w języku obcym kilkustronicowy anglojęzyczny tekst specjalistyczny związany z problematyką studiów.
3. Potrafi brać czynny udział w rozmowie na tematy związane z przedmiotem studiów i sformułować swoje stanowisko na omawiany temat.
4. Potrafi przedstawić, objaśnić i uzasadnić własne poglądy.

Treści programowe dla zajęć:

Fonetyka, ortografia, zasady akcentowania, intonacja leksyki i związków frazeologicznych związanych z przedmiotem studiów.
Praca z tekstem specjalistycznym: czytanie ze zrozumieniem, streszczanie, omawianie i ocena zawartości merytorycznej czytanych tekstów na tematy związane z przedmiotem studiów.
Wykorzystanie języka specjalistycznego w sytuacjach konwersacyjnych. Praca w grupie, podgrupach i w parach.
Doskonalenie rozumienia ze słuchu: rozumienie dłuższych wypowiedzi nauczyciela, uczestników zajęć, nagrań audio i wideo.
Doskonalenie pisania tekstów użytkowych: notatki, streszczenia.
Budowanie dłuższych samodzielnych wypowiedzi na tematy związane z problematyką studiów, w tym także przedstawianie prezentacji.
Zajęcia z tematycznie ukierunkowanymi materiałami filmowymi.

Nazwa zajęć: **Methods of interpretation in archaeology**
On successful completion of this course, a student

in terms of knowledge:

1. uzyskuje wiedzę na temat wartości poznawczej różnych kategorii źródłowych wykorzystywanych w archeologii pradziejowej i wczesnośredniowiecznej oraz zależności pomiędzy podejmowaną problematyką badawczą, przyjętą płaszczyzną teoriopoznawczą a doбором źródeł i ich cech;
2. nabywa znajomość angielskojęzycznej terminologii w zakresie archeologii, w szczególności źródłoznawstwa archeologicznego
3. zna teorię źródła archeologicznego w archeologii kulturowo-historycznej i procesualnej
4. zna teorię źródła archeologicznego w archeologii post-procesualnej
5. zna podstawy procesów formowania i tafonomii materiałów archeologicznych
6. zna podstawy analiz ilościowych i tworzenia baz danych
7. zna podstawy zastosowania statystyki w archeologii, szczególnie metod statystyki opisowej i testowania hipotez

in terms of skills:

1. potrafi zbudować odpowiedni korpus źródeł na potrzeby realizowania różnorodnej problematyki badawczej oraz rozumie relacje pomiędzy wyborem źródeł i ich cech a kwestionariuszem pytań badawczych oraz ich formułowaniem w ramach przyjętej płaszczyzny teoriopoznawczej;
2. opanowuje umiejętności zbudowania adekwatnego korpus źródeł na potrzeby realizacji wybranego przez siebie problemu badawczego oraz ustalenia zależności pomiędzy tymi dwoma elementami procesu badawczego; w rezultacie nabywa kompetencje badacza samoświadomego sposobów realizowania stawianych przez siebie problemów badawczych
3. zdobywa umiejętność przedstawienia korpusu źródeł na potrzeby realizowanego projektu badawczego oraz w postaci wystąpienia konferencyjnego

in terms of social competences:

1. rozumie i zna zasady skomplikowanego procesu tworzenia wiedzy w archeologii
2. zna zasady i posiada umiejętność korzystania z bogatego zbioru zasobów empirycznych

Treści programowe dla zajęć:

Theory of archaeological record_cultural-historical and processual approach

Theory of archaeological record_post-processual approach

Formation processes & taphonomy

Quantification & database

Introduction to statistics: descriptive statistics and hypothesis testing

Preparation of research essay and glossary

Preparation and presentation of ppt presentation based upon the previously prepared research essay

Nazwa zajęć: **Archeologia regionów i stref kulturowych, Węzłowe problemy epoki brązu**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka

w zakresie wiedzy:

1. ma pogłębioną i rozszerzoną wiedzę o specyfice archeologii epoki brązu poszczególnych regionów i stref kulturowych/cywilizacyjnych Europy oraz basenu Morza Śródziemnego
2. zna i rozumie rozwinięte metody analizy, interpretacji oraz problematyzowania zagadnień, które archeologia poszczególnych regionów i stref kulturowych/ cywilizacyjnych Europy i basenu Morza Śródziemnego; podejmuje w zakresie problematyki epoki brązu
3. zna i rozumie zagadnienia dotyczące procesów przemian kulturowych europejskich i pozaeuropejskich
4. zna i rozumie specjalistyczne zagadnienia z zakresu źródłoznawstwa archeologicznego z epoki brązu
5. zna i rozumie zagadnienia dotyczące terminologii kultur społeczeństw epoki brązu

w zakresie umiejętności:

1. potrafi samodzielnie zdobywać dalszą wiedzę w obszarze archeologii epoki brązu
2. wykazuje umiejętności dostrzegania i formułowania problemów związanych z potencjalną przyszłą pracą na polu archeologii epoki brązu, ponadto jest w stanie aktywnie podejmować odpowiedzialne działania profesjonalne
3. potrafi kompetentnie wyrażać myśli w specjalistycznym języku archeologicznym

Treści programowe dla zajęć:

Dzieje społeczności Mezopotamii w epoce brązu

Historia rozwoju społeczności Anatolii w epoce brązu

Indoirańskie konteksty pradziejów Azji Centralnej i ich znaczenie dla rejonu Eurazji

Ikonografia kultur wschodniej części Eurazji

Domestykacja konia i jego późniejsze wykorzystanie (V-II tys. BC)

Spółności kurhanowe i kurhanizacja Eurazji (V-II tys. BC)

Społeczności kultur pól popielnicowych
Powiązania i kontakty międzykulturowe

Nazwa zajęć: **Sposoby i metody pozyskiwania danych z zakresu dziedzictwa archeologicznego: metody nieinwazyjne – lotnicze skanowanie laserowe**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. wie o roli i znaczeniu LSL w praktyce konserwatorskiej
2. wie, w jaki sposób LSL może być wykorzystane dla pozyskania informacji o stanowiskach archeologicznych, ich stanie zachowania i w monitorowaniu zmian zachodzących na ich obszarze
3. wie o problemach związanych z zastosowaniem LSL w praktyce konserwatorskiej w kontekście współczesnych zmian społeczno-gospodarczych
4. wie o konieczności ciągłej weryfikacji przyjętych założeń metodycznych zgodnie ze zmieniającymi się koncepcjami teoretycznymi, rozwojem technologicznym, a także funkcjonowania archeologii w określonym kontekście społecznym

w zakresie umiejętności:

1. posiada umiejętności w zakresie wyszukiwania i pozyskiwania pochodnych LSL
2. posiada umiejętności przetwarzania chmury punktów
3. posiada umiejętności wizualizacji danych z wykorzystaniem różnego oprogramowania open source
4. potrafi przeprowadzić krytyczną analizę pochodnych LSL, a także zinterpretować je w kontekście ochrony dziedzictwa archeologicznego

w zakresie kompetencji społecznych:

1. posiada umiejętność określenia problemów związanych z powszechnym wykorzystaniem LSL do identyfikacji i nielegalnej eksploracji stanowisk archeologicznych

Treści programowe dla zajęć:

Zastosowaniem LSL w archeologii w studiach nad krajobrazem i w ochronie dziedzictwa archeologicznego

Technologia zbierania danych przy wykorzystaniu LSL

Przetwarzanie danych do postaci Numerycznego Modelu Terenu (NMT)

Metody wizualizacji danych LSL

Interpretacja wizualizacji w kontekście ochrony dziedzictwa archeologicznego

Nazwa zajęć: **Metody badań i interpretacji źródeł ceramicznych**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. zna terminy i pojęcia związane z opracowywaniem przedmiotów ceramicznych
2. wie w jaki sposób bada się przedmioty ceramiczne
3. zna podstawowe metody analizy, opisu i klasyfikacji istotnych cech ceramiki

w zakresie umiejętności:

1. potrafi zidentyfikować poszczególne kategorie wyrobów ceramicznych
2. potrafi samodzielnie zaplanować i przeprowadzić wstępną procedurę analizy ceramiki
3. jest gotów do stałego poszerzania swojej wiedzy i konieczności uczenia się przez całe życie

w zakresie kompetencji społecznych:

1. ma fundamenty merytoryczne do podnoszenia swoich kompetencji
2. jest przygotowany do samodzielnej pracy w zakresie praktycznym

Treści programowe dla zajęć:

Blok prowadząca: M. Krzyżanowska:

Sposoby analizy materiału ceramicznego - w teorii i praktyce.

1. Zapoznanie z podstawowymi terminami, sposobem wywarzania ceramiki, chaîne opératoire ceramiki
2. Metody badania ceramiki: archeologia eksperymentalna, typologia
3. Metody archeometryczne w badaniach nad ceramiką pradziejową
4. Badania nad proveniencją ceramiki

Blok prowadząca: D. Żurkiewicz

Analizy pradziejowej ceramiki naczyniowej - zajęcia prowadzone na materiałach wybranych jednostek kulturowych

1. Wstęp: ceramologia – dyscyplina archeologii – podstawowe pytania badawcze
2. Procedura analityczna zbioru ceramiki z badań archeologicznych w oparciu o rekonstrukcję czynności związanych z przygotowaniem naczynia
3. Technologia wykonania ceramiki: znaczenie, sposoby opisu i klasyfikacji
4. Formy naczyń: analiza makro i mikromorfologii

5. Zdobnictwo ceramiki pradziejowej: techniki, sposób opisu, znaczenie

Blok prowadząca: O. Antowska-Gorączniak

Zajęcia dotyczą poznania materiałów ceramicznych i metod badawczych wytworów glinianych okresu średniowiecza i nowożytności

1. Zagadnienia wprowadzające do ceramologii oraz różnorodność źródeł ceramicznych; techniki wykonania i ślady produkcyjne ceramiki naczyniowej
2. Sposoby klasyfikacji, opisu i dokumentacji ceramiki naczyniowej oraz metody analiz specjalistycznych naczyń
3. Technika wykonania, ślady produkcyjne i użytkowe oraz typologia kafli piecowych
4. Systematyka kafli piecowych, symbolika przedstawień, odniesienia do ikonografii
5. Klasyfikacje, technika wykonania i metody badań ceramiki budowlanej

Nazwa zajęć: **Światy w kontakcie - relacje międzykulturowe i dalekosiężne w epoce brązu**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka

w zakresie wiedzy:

1. Posiada wiedzę na temat chronologii i cech kulturowych cywilizacji egejskiej i basenu Morza Śródziemnego oraz współczesnych jej ugrupowań Europy pradziejowej
2. Rozumie dynamikę rozwoju oraz charakter powiązań pomiędzy cywilizacjami świata śródziemnomorskiego i strefy egejskiej a społecznościami pradziejowej Europy i potrafi je scharakteryzować

w zakresie umiejętności:

1. Potrafi scharakteryzować sytuację społeczno-polityczno-kulturową basenu Morza Śródziemnego i Europy kontynentalnej w epoce brązu
2. Potrafi scharakteryzować źródła archeologiczne związane z kształtowaniem się najstarszej cywilizacji europejskiej
3. Rozumie znaczenie najstarszej cywilizacji europejskiej (kultury strefy egejskiej) dla rozwoju kulturowego naszego kontynentu

w zakresie kompetencji społecznych:

1. Jest gotowy do podnoszenia swoich kompetencji na bazie posiadanej wiedzy merytorycznej
2. Jest przygotowany do samodzielnej pracy w zakresie praktycznym

Treści programowe dla zajęć:

Procesy kulturowe w okresie epoki brązu w basenie Morza Śródziemnego, strefie egejskiej i Europie kontynentalnej

Analiza źródeł archeologicznych, ikonograficznych oraz pisanych

Powiązania i kontakty międzykulturowe pomiędzy społecznościami basenu Morza Śródziemnego, strefy egejskiej i Europy pradziejowej

Znaczenie cywilizacji śródziemnomorskiej, a zwłaszcza strefy egejskiej, dla rozwoju społeczności Europy pradziejowej

Nazwa zajęć: **Archeologia Kotliny Karpackiej, Bałkanów i Egei**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka

w zakresie wiedzy:

1. uzyska wiedzę o miejscu i znaczeniu społeczności zamieszkujących Kotlinę Karpacką, Bałkany i Egeę w epoce neolitu i brązu dla rozwoju kulturowego oraz cywilizacyjnego Europy.
2. będzie w stanie diagnozować główne kierunki dyskusji naukowej toczącej się w archeologii i dotyczącej epoki neolitu i brązu w Kotlinie Karpackiej, Bałkanach i Egei.
3. będzie dysponować zaawansowaną wiedzą z zakresu procesów kulturowych obszaru Kotliny Karpackiej, Bałkanów i Egei.

w zakresie umiejętności:

1. umie dotrzeć do wiarygodnych źródeł wiedzy o epoce neolitu i brązu Kotliny Karpackiej, Bałkanów i Egei.

w zakresie kompetencji społecznych:

1. jest gotowy do odpowiedniego określenia priorytetów służących realizacji określonego przez siebie lub innych zadania.
2. wykazuje niezależność i samodzielność w formułowaniu poglądów, szanując jednocześnie prawo innych osób do wykazywania tych samych cech.

Treści programowe dla zajęć:

Początki neolitu w Egei, Bałkanach i Kotlinie Karpackiej

Rozkwit i upadek protocywilizacji „Starej Europy”

Kotlina Karpacka w neolicie i eneolicie
Na rubieży „Starej Europy”: kontakty kulturowe w strefie lasostepu i stepu
Egea na progu epoki brązu
Bałkany i Kotlina Karpacka na początkowych etapach epoki brązu
Najstarsze cywilizacje europejskie: minojska i mykeńska
Środkowa i późna epoka brązu na Bałkanach i w Kotlinie Karpackiej

Nazwa zajęć: Struktury społeczno-gospodarcze na terenie Europy w epoce żelaza
Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka
w zakresie wiedzy:

1. Dysponuje zasobem wiedzy źródłowej niezbędnym dla interpretacji przemian struktur społecznych, osadniczych, a także gospodarczych, charakterystycznych dla społeczności wczesnodziejowych
2. Zna model organizacji i poziomy integracji społecznej ówczesnych ugrupowań zamieszkujących kontynent europejski (rodzina, ród, wspólnota terytorialna, plemię, związek plemion) oraz podstawy ustroju społecznego (ustrój rodowo-patriarchalny, demokracja wojskowa)
3. Zna struktury osadnicze i zjawiska przestrzenne (poziomy: mikro, semi-mikro, makro)
4. Dysponuje pogłębioną wiedzą na temat reguł gospodarczych, w ramach których organizowano życie społeczne

w zakresie umiejętności:

1. Potrafi analizować dzieje społeczności Europy Środkowej w epoce żelaza
2. Potrafi scharakteryzować organizację społeczną ludów wczesnodziejowych
3. Potrafi właściwie odczytywać i interpretować reguły osadnicze
4. Rozumie gospodarkę ówczesnych społeczeństw i jej rolę w kształtowaniu stosunków społecznych
5. Jest gotowy do umiejętnego uczenia się przez całe życie i doskonalenia kwalifikacji merytorycznych

w zakresie kompetencji społecznych:

1. Jest gotowy do samodzielnej pracy, a także współdziałania w grupie w zakresie archeologii wczesnodziejowej

Treści programowe dla zajęć:

Wczesnodziejowe organizacje terytorialno-polityczne
Zróżnicowanie społeczne ludności ówczesnej Europy przez pryzmat różnych kategorii źródeł
Zróżnicowanie obrządku pogrzebowego jako przejaw odmiennej ideologii
Struktury osadnicze u schyłku starożytności i we wczesnym średniowieczu
Gospodarka ówczesnych społeczeństw (wapiennictwo, kowalstwo, hutnictwo, tkactwo, wytwórczość ceramiczna, szklarstwo, rogowiarstwo)

Nazwa zajęć: Interpretacja procesów oraz zjawisk pradziejowych i wczesnodziejowych
Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka
w zakresie wiedzy:

1. Zapoznaje się z podstawowymi koncepcjami, teoriami oraz nurtami interpretacyjnymi, podejmującymi zagadnienia tożsamości (jednostkowej, grupowej) we współczesnej archeologii
2. Orientuje się w rozwoju refleksji teoretycznej archeologii schyłkowych dekad XX wieku oraz początku XXI wieku
3. Rozumie różnice pomiędzy poszczególnymi zagadnieniami związanymi z tożsamością, a także specyfikę podejmowania zagadnień z punktu widzenia badań archeologicznych
4. Zdobywa wiedzę pozwalającą na prawidłowe wskazanie i określenie związków pomiędzy poszczególnymi nurtami interpretacyjnymi w archeologii oraz nurtami teoretycznymi we współczesnej humanistyce
5. Orientuje się w uwarunkowaniach społeczno-kulturowych oraz politycznych, mających wpływ na formy narracji na temat przeszłych procesów i zjawisk, w oparciu o dane archeologiczne

w zakresie umiejętności:

1. W prawidłowy sposób posługuje się terminologią z zakresu współczesnych nurtów archeologicznych, adresujących w swych badaniach kwestie tożsamości oraz w ogólnej refleksji humanistycznej
2. Posiada umiejętność spojrzenia i analizy poszczególnych kwestii badawczych z perspektywy różnych modeli interpretacyjnych oraz umiejętność ich praktycznego zastosowania w interpretacjach

w zakresie kompetencji społecznych:

1. Jest świadomy poziomu swojej wiedzy na temat współczesnych koncepcji archeologicznych, dotyczących kwestii tożsamości

Treści programowe dla zajęć:

Archeologia a zagadnienie tożsamości. Wprowadzenie w problematykę zajęć
Archeologie gender / archeologie feministyczne

Archeologia dzieciństwa
Problematyka ciała w archeologii
Seksualność w dyskursie archeologicznym / queer theory
Etniczność a archeologia
Status społeczny w archeologii
Archeologia a religia
Polityczne wykorzystanie badań i wyników badań archeologicznych

Nazwa zajęć: **Kultura starożytnego Egiptu**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. Ma podstawową wiedzę nt. periodyzacji dziejów i charakteru poszczególnych dziedzin kultury starożytnego Egiptu
2. Rozumie związki między naturą a kulturą w egipskiej cywilizacji
3. Ma podstawową wiedzę nt. społeczeństwa starożytnego Egiptu
4. Ma podstawową wiedzę nt. egipskiej religii, w tym eschatologii i obyczajów pogrzebowych
5. Zna najważniejsze dzieła architektury i sztuki, i rozumie ich kontekst
6. Ma podstawową wiedzę nt. charakteru, znaczenia i środków wyrazu egipskiej ideologii władzy królewskiej

Treści programowe dla zajęć:

Krajobraz, warunki naturalne, fauna i flora a kultura starożytnego Egiptu.
Społeczeństwo. Egipcjanie i obcy; struktura społeczna; rodzina; rodzina królewska.
Pismo i piśmiennictwo.
Religia – kosmogonia i kosmologia.
Religia – kult. Świątynie, kler, pobożność prywatna.
Religia – eschatologia. Obyczaje pogrzebowe
Faraon i ideologia władzy królewskiej
Architektura
Sztuka – rzeźba, relief, malarstwo
Technika, nauka, medycyna

Nazwa zajęć: **Metody badań i interpretacji źródeł metalowych**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. Zna metody badań metali
2. wie jakie są kategorie źródeł metalowych
3. wie w jaki sposób wytwarzano poszczególne kategorie źródeł metalowych

w zakresie umiejętności:

1. Potrafi rozpoznawać poszczególne kategorie zabytków metalowych
2. potrafi rozpoznać ślady technologiczne i użytkowe pozostawione na źródłach metalowych

w zakresie kompetencji społecznych:

1. Ma fundamenty merytoryczne do podnoszenia swoich kompetencji
2. Jest przygotowany do samodzielnej pracy w zakresie praktycznym

Treści programowe dla zajęć:

Blok prowadząca: M. Krzyżanowska:

1. Archeometalurgia
2. Sposoby eksploracji, zabezpieczenia i przechowywania zabytków metalowych przed konserwacją
3. Metody badań metali: klasyfikacja
4. Znaczenie badań eksperymentalnych w archeometalurgii
5. Archeometria w badaniach nad metalami
6. Badanie proveniencji przedmiotów metalowych

Blok prowadząca: O. Antowska-Gorączniak

Zajęcia będą dotyczyły rozróżniania funkcji, określania techniki wykonania i możliwości badań źródeł metalowych okresu średniowiecza i nowożytności.

1. Handel - wytwory metalowe związane z handlem; surowiec, technika wytwarzania, metody opisu i tworzenia typologii
2. Ludwisarstwo - warsztat, ślady produkcyjne i metody analiz specjalistycznych
3. Książka i pismo - źródła metalowe w ujęciu typologicznym, surowcowym i śladów użytkowania
4. Złotnictwo - współczesne metody metaloznawcze, techniki wykonania, ślady produkcyjne, znaczenie planigrafii, wybrane wytwory

5. Kultura funeralna - przedmioty metalowe z pochówków (elementy trumien, ubioru i wyposażenia) w aspekcie zasad eksploracji, zabezpieczenia, przechowywania i konserwacji

Nazwa zajęć: Od Bałtyku do Alp - zarys zmian środowiska naturalnego w pradziejach

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka

w zakresie wiedzy:

1. Potrafi scharakteryzować przemiany paleogeograficzne, występujące od późnego plejstocenu do okresu subborealnego
2. Rozumie specyfikę poszczególnych procesów kształtowania się stanowisk archeologicznych i znaczenie wpływu środowiska naturalnego na bytowanie społeczności pradziejowych
3. Potrafi zaprojektować własne badania związane z rekonstrukcją środowiska przyrodniczego

w zakresie umiejętności:

1. Posiada umiejętności kreatywnego wykorzystywania danych pochodzących z różnych nauk przyrodniczych (m.in. geologii, geomorfologii, gleboznawstwa, sedimentologii, archeobiologii) w interpretacji zjawisk społecznych
2. Potrafi krytycznie ocenić wyniki analogicznych badań prezentowanych w literaturze przedmiotu

w zakresie kompetencji społecznych:

1. Jest gotowy do współpracy z naukowcami z dziedziny nauk ścisłych i przyrodniczych

Treści programowe dla zajęć:

Środowisko naturalne Niziny Środkowoeuropejskiej w poszczególnych okresach - od Dryasu I do Subboreal

Relacje pomiędzy człowiekiem a środowiskiem naturalnym na wybranych przykładach z okresu paleolitu, mezolitu, neolitu oraz epoki brązu

Metody z zakresu nauk przyrodniczych, fizyko-chemicznych i nauk o Ziemi wykorzystywane w rekonstrukcji paleośrodowiska

Konstrukcja wniosku o finansowanie badań archeologicznych i paleośrodowiskowych - cele, metody badawcze, znaczenie badań, koszty, itp.

Nazwa zajęć: Metody badań i interpretacji źródeł kamiennych i krzemiennych

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka

w zakresie wiedzy:

1. posiada poszerzą wiedzę dotyczą danej kategorii źródeł z surowców nieorganicznych
2. zna metody badań specjalistycznych dla danej kategorii źródeł z surowców nieorganicznych

w zakresie umiejętności:

1. potrafi wykonać wstępną analizę i podstawowy opis danej kategorii źródeł z surowców nieorganicznych
2. potrafi w badaniach i dokumentacji źródeł z surowców nieorganicznych zastosować mikroskop stereoskopowy, cyfrowy i metalograficzny

w zakresie kompetencji społecznych:

1. potrafi wykorzystać zdobytą wiedzę w rozwiązywaniu problemów badawczych
2. posiada fundamenty merytoryczne do podnoszenia swoich kompetencji

Treści programowe dla zajęć:

Prowadząca blok: I. Sobkowiak-Tabaka

Zajęcia dotyczyć będą artefaktów wykonanych z surowców krzemiennych:

1. Inwazyjne i nieinwazyjne metody badania pochodzenia surowców krzemiennych
2. Pozostałości organiczne i nieorganiczne na narzędziach krzemiennych (barwniki, substancje smoliste, szczątki roślinne - skrobia, fitolity) - obsługa mikroskopu cyfrowego i metalograficznego - ćwiczenia praktyczne
3. Analizy traseologiczne zabytków krzemiennych (obróbka surowców roślinnych) - obsługa mikroskopu cyfrowego i metalograficznego - ćwiczenia praktyczne
4. Analizy traseologiczne zabytków krzemiennych (obróbka surowców zwierzęcych i mineralnych) - obsługa mikroskopu cyfrowego i metalograficznego - ćwiczenia praktyczne
5. Wykorzystanie źródeł krzemiennych w interpretacji organizacji i charakteru obozowisk (np. składanki, planigrafia) - ćwiczenia praktyczne

Prowadząca blok: A. Kurzawska

Badania nad ozdobami z surowców kamiennych:

1. Różnorodność materiałów kamiennych wykorzystywanych do produkcji ozdób: materiały i metody (nieinwazyjne i inwazyjne), typologia ozdób.
2. Traseologia ozdób kamiennych: proces produkcji, ślady użytkowania (obsługa mikroskopu stereoskopowego i cyfrowego) - ćwiczenia praktyczne.

3. Tafonomia materiałów kamiennych: obecność rezydów organicznych i nieorganicznych na ozdobach, obsługa mikroskopu stereoskopowego i cyfrowego - ćwiczenia praktyczne.
4. Kamienie szlachetne i ich wykorzystanie do produkcji ozdób.
5. Interpretacja ozdób w różnych kontekstach archeologicznych. Dyskusja zagadnień.

Nazwa zajęć: **Ochrona dziedzictwa archeologicznego - aspekty prawne**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. Wie, jakie są prawne uwarunkowania ochrony dziedzictwa archeologicznego i umie je usytuować w kontekście ochrony dóbr kultury
2. Zna prawne podstawy systemu ochrony zabytków
3. Zna sposoby ochrony dziedzictwa archeologicznego i ich mechanizmy ekonomiczne

w zakresie umiejętności:

1. potrafi przedstawić w różnych gremiach potrzeby, cele i sposoby ochrony dziedzictwa archeologicznego
2. umie argumentować na rzecz ochrony dziedzictwa archeologicznego w środowiskach lokalnych

w zakresie kompetencji społecznych:

1. jest gotów/gotowa do inicjowania różnych form ochrony dziedzictwa archeologicznego

Treści programowe dla zajęć:

Dzieje ochrony dziedzictwa archeologicznego w Europie i Polsce na tle historii ochrony dóbr kultury. Międzynarodowe instytucje oraz akty prawne dotyczące ochrony dziedzictwa archeologicznego w Europie.

Wybrane systemy i strategie ochrony dziedzictwa archeologicznego w Europie.

Ochrona dziedzictwa archeologicznego w polskim systemie prawnym.

Współczesne zagrożenia dla dziedzictwa archeologicznego i sposoby przeciwdziałania.

Działania edukacyjne i promocyjne na rzecz ochrony dziedzictwa archeologicznego.

Nazwa zajęć: **Siła obrazu - sztuka Mezopotamii w świetle badań ikonologicznych**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. Posiada zaawansowaną wiedzę na temat kultury wizualnej starożytnej Mezopotamii zna rozwój badań nad nimi oraz najnowsze koncepcje i metody stosowane przy takich badaniach
2. Potrafi przedstawić zabytki architektury i sztuk plastycznych Mezopotamii w ujęciu diachronicznym od kultury Uruk po okres perski, wskazując okresy zmian i kierunki rozwoju
3. Posiada umiejętność prawidłowego przypisania dzieł do okresów, określenia stylu ich wykonania, rozpoznania wizerunków 'typowych' dla faz historycznych i regionów
4. Potrafi twórczo zinterpretować zabytki sztuki mezopotamskiej biorąc pod uwagę przesłanki na temat społeczno-politycznego kontekstu ich wytworzenia, funkcjonowania i odbioru; rozumie siłę ich oddziaływania oraz powody i okoliczności niszczenia
5. Posiada umiejętność krytycznej oceny zabytków sztuki mezopotamskiej ze względu na ich wagę dla budowania wiedzy na temat dawnej Mezopotamii a szczególnie rozpoznawania wartości i zasad, którymi się kierowała
6. Ma świadomość znaczenia i roli cywilizacji mezopotamskich dla rozwoju starożytnych kultur europejskich, potrafi je wskazać na licznych przykładach

Treści programowe dla zajęć:

Powstanie i rozwój historii sztuki oraz jej aparatu badawczego w XIX i wczesnym XX wieku

Najnowsze tendencje rozwojowe i badawcze w historii sztuki starożytnej

Spółeczno-polityczny rozwój Mezopotamii w 4 i 3 tys. p.n.e.

Spółeczny i polityczny rozwój Mezopotamii w 2 i 1 tys. p.n.e.

Architektura Mezopotamii: podstawowe typy budowli publicznych i ich funkcje.

Ikonologiczna interpretacja świątyń mezopotamskich w świetle ich nazw ceremonialnych.

Ikonologiczna interpretacja politycznej roli pałaców królewskich w świetle ich dekoracji architektonicznej.

Rzeźba statuaryczna: typologia i chronologia przedstawień

Ikonologiczna analiza rzeźby statuarycznej w świetle inskrypcji na posągach

Płaskorzeźba: typologia i chronologia przedstawień

Ikonologiczna analiza królewskich stel zwycięstwa

Ikonologiczna analiza królewskich stel budowlanych

Ikonologiczna analiza stel wotywnych

Zabytki drobnej sztuki (gliptyka, malarstwo, figurki terakotowe) a sztuka oficjalna

Specyfika sztuki mezopotamskiej: kultowa i rytualno-magiczna rola dzieł sztuki

Nazwa zajęć: **Wykład monograficzny 3**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. Student ma podstawową wiedzę o miejscu archeologii w badaniu współczesności
2. Student ma wiedzę o społecznym funkcjonowaniu wiedzy o przeszłości i zna konteksty w jakich może ona być poszerzana
3. Student potrafi prawidłowo ocenić dylematy współczesnego społecznego odbioru wiedzy o przeszłości, orientuje się we współczesnym życiu popularno-naukowym
4. Student zna główne obszary badań archeologii współczesności
5. Student potrafi posługiwać się podstawowymi ujęciami teoretyczno-metodycznymi i pojęciami właściwymi dla archeologii

w zakresie umiejętności:

1. Student ma świadomość odpowiedzialności za zachowanie dziedzictwa kulturowego
2. Wykazuje podstawową odpowiedzialność w przedstawianiu obrazu dziejów zgodnie z aktualnym stanem wiedzy archeologicznej

Treści programowe dla zajęć:

Etyka a archeologia. Wielkie inwestycje – szansa dla archeologii? Pozytywne i negatywne przykłady funkcjonowania archeologii w obliczu przemian cywilizacyjnych

Archeologia a problemy badań współczesności aspekty - pola bitewne

Archeologia a problemy badań współczesności aspekty - miejsca martyrologii

Archeologia a problemy badań współczesności aspekty - praktyka interpretacji miejsc zapomnianych

Nazwa zajęć: **Archeologia regionów i stref kulturowych, Węzłowe problemy epoki kamienia**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. zna najważniejsze etapy w procesie rozwoju człowieka w epoce kamienia (paleolit–neolit)
2. zna i rozumie znaczenie kluczowych momentów w rozwoju kultury ludzkiej w dobie epoki kamienia na terenie Europy
3. rozumie główne problemy archeologii epoki kamienia i ich najnowszą interpretację
4. Zyskuje ogólną wiedzę na temat zjawiska przejmowania i użytkowania importowanych surowców w Europie w dobie młodszej epoki kamienia.
5. Posiada aktualną wiedzę odnośnie struktury (asortymentu, pochodzenia i chronologii) surowców egzogennych użytkowanych w środowisku społeczności kultur neolitycznych w Europie.
6. Zna i rozumie zjawisko "importu" surowcowego w Europie w dobie młodszej epoki kamienia, ze szczególnym uwzględnieniem charakteru i mechanizmów dalekosiężnych translokacji surowców egzogennych.

w zakresie umiejętności:

1. potrafi użyć swej wiedzy do rozwiązywania problemów szczegółowych archeologii epoki kamienia

Treści programowe dla zajęć:

Tzw. rewolucja górnego paleolitu, czyli Homo sapiens kontra nenadertalczyk

Geneza kultury pucharów lejkowatych, czyli wyobrażenia archeologów na sprawę przemian kulturowo-społeczno-gospodarczych, jakie doprowadziły do powstania tego ugrupowania

Fenomen megalityzmu — formy, przejawy, znaczenia

Dynamika rozwoju społeczności łowiecko-zbierackich - innowacje technologiczne i strategie utrzymania

Człowiek a środowisko w paleolicie i mezolicie - interakcje i modyfikacje

Początki cywilizacji neolitycznej. Geneza, początki i rozwój neolitycznych megamiast

Rozwój społeczności neolitycznych Bliskiego Wschodu

Eneolit i eneolityzacja - wielokierunkowość przeobrażeń społecznych i gospodarczych w IV - III tys. BC w Europie.

Sieci powiązań kulturowych w IV i III tys. BC w Europie.

Kształtowanie się struktury genetycznej Europy: integracja perspektywy biologicznej i archeologicznej na przykładzie III tys. BC w Europie.

Struktura asortymentowa, pochodzenie oraz chronologia surowców egzogennych wśród neolitycznych społeczeństw Europy.

Aktualny stan badań nad identyfikacją źródeł oraz recepcją surowców w środowisku społeczności młodszej epoki kamienia w Europie. Transalpejskie, transsudeckie oraz transwołyńskie szlaki dystrybucji.

Zarys koncepcji koncepcji interpretacyjnych na temat przejmowania i użytkowania „importu” surowcowego wśród społeczności Europy dobie młodszej epoki kamienia (koncepcja przyrodniczo-ekonomiczna versus koncepcja kulturowo-procesualna).

Nazwa zajęć: **Archeologia stepu i Kaukazu**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. zna i rozumie węzłowe problemy pradziejów strefy nadczarnomorskiej oraz Kaukazu
2. zna i rozumie współczesne osiągnięcia wiedzy na przykładzie pradziejów strefy nadczarnomorskiej i Kaukazu
3. ma zaawansowaną wiedzę na temat zjawisk społeczno-kulturowych zachodzących na pograniczu Europy Wschodniej i Zachodniej, nadczarnomorza i Kaukazu
4. zna i rozumie istotę procesów mających wpływ na formowanie się „kultur pogranicza” – często tworzonych na bazie synkretycznych wzorców pochodzących z odmiennych centrów kulturowych

w zakresie umiejętności:

1. potrafi samodzielnie integrować wiedzę z różnych zakresów archeologii na przykładzie strefy nadczarnomorskiej i Kaukazu
2. potrafi krytycznie oceniać interpretacje archeologiczne na przykładzie strefy nadczarnomorskiej i Kaukazu
3. posiada umiejętność oceny różnych sposobów wykorzystywania środowiska w badanym okresie pradziejów
4. potrafi zweryfikować przystosowania ekologiczne grup ludzkich w strefie nadczarnomorskiej i kaukaskiej
5. jest gotowy do zdobywania najnowszej wiedzy na temat pradziejów strefy nadczarnomorskiej i Kaukazu

w zakresie kompetencji społecznych:

1. jest gotowy do współdziałania opartego na interdyscyplinarnej wiedzy w rozwiązywaniu problemów praktycznych i poznawczych

Treści programowe dla zajęć:

Stara Europa: kompleks Cucuteni-Trypillia między Karpatami i Dnieprem (V-IV/III tys. BC).
Pasterstwo - nowa formacja społeczno-gospodarcza na stepie wschodnioeuropejskim (V-II tys. BC).
Domestykacja konia i późniejsze etapy jego wykorzystywania (V - II tys. BC).
Społeczności kurhanowe i kurhanizacja Eurazji (V-II tys. BC).
Neolit na Kaukazie: rolnictwo i architektura (VI tys. BC).
Eneolit kaukaski: metale, kurhany i wozowstwo (V - IV tys. BC).
Epoka brązu na Kaukazie: rytmy zmian (IV - II tys. BC).
Migracje ze wschodu i kształtowanie się struktury genetycznej Europy (IV - II tys. BC).
Strategie osadnicze i gospodarcze w I tys. BC.
Koczownicy a ludność osiadła – modele interakcji społecznych w I tys. BC
Kontakty wewnętrzne i międzykulturowe. Szlaki komunikacyjne. Interakcje (handel, konflikty zbrojne) w I tys. BC

Nazwa zajęć: **Metody badań i interpretacji źródeł organicznych (tkaniny, zabytki kościane, drewniane)**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. rozróżnia źródła organiczne i zna metody ich pozyskiwania, zabezpieczania i przechowywania
2. posiada poszerzoną wiedzę dotyczącą danej kategorii źródeł organicznych
3. zna metody badań specjalistycznych dla danej kategorii źródeł organicznych

w zakresie umiejętności:

1. potrafi wykonać wstępną analizę i podstawowy opis danej kategorii źródeł organicznych
2. potrafi w badaniach i dokumentacji źródeł organicznych zastosować mikroskop stereoskopowy, cyfrowy i metalograficzny

w zakresie kompetencji społecznych:

1. jest gotowy do wykorzystania zdobytej wiedzy w rozwiązywaniu problemów badawczych
2. posiada fundamenty merytoryczne do podnoszenia swoich kompetencji

Treści programowe dla zajęć:

Blok prowadząca: O. Antowska-Gorączniak

Zajęcia dotyczyć będą włókien, przędzy i tkanin na przykładach źródeł z okresu średniowiecza i nowożytności

1. Rodzaje włókien - sposoby pozyskiwania, stan zachowania (tkanina, włókna zmineralizowane, zwęglone, odciski tkanin), metody zabezpieczania i przechowywania tkanin
2. Techniki wytwarzania tkanin i wyroby pozatkackie - metody opisu i wizualizacji graficznej splotów
3. Nici metalowe i barwienie tkanin - obsługa mikroskopu optycznego i cyfrowego, metody analiz fizykochemicznych
4. Jedwab i tkaniny jedwabne - ćwiczenie pomiarów i dokumentacji zdjęciowej na mikroskopie cyfrowym
5. Identyfikacja wybranych włókien roślinnych i zwierzęcych - obsługa skaningowego mikroskopu elektronowego

Blok prowadząca: A. Kurzawska i I. Sobkowiak-Tabaka

Zajęcia dotyczyć będą materiałów organicznych: muszli i kości.

1. Muszle mięczaków w badaniach archeologicznych - metody badań i interpretacji.
2. Muszle mięczaków w badaniach przeszłego środowiska naturalnego - metody badań i interpretacji (pobieranie prób, flotacja, segregowanie materiału, przygotowanie preparatów, opis szczątków, identyfikacja/analiza). Obsługa mikroskopów optycznych: stereoskopowego i cyfrowego - ćwiczenia praktyczne.
3. Traseologia zabytków z muszli - metody badań i interpretacji (analiza zabytków, traseologia, tafonomia). Obsługa mikroskopów optycznych: stereoskopowego, cyfrowego oraz skaningowego mikroskopu elektronowego - ćwiczenia praktyczne.
4. Traseologia narzędzi kościanych - metody badań i interpretacji (analiza zabytków, traseologia, tafonomia). Obsługa mikroskopów optycznych: stereoskopowego, metalograficznego i cyfrowego - ćwiczenia praktyczne.
5. Kamień nazębny jako źródło poznania diety przeszłych społeczności - metody ekstrakcji, obróbki chemicznej i identyfikacji pozostałości roślinnych - skrobia, fitolity. Obsługa mikroskopu cyfrowego (również z przystawką do polaryzacji) - ćwiczenia praktyczne.

Blok prowadząca: A. Kurzawska i I. Sobkowiak-Tabaka

Zajęcia dotyczyć będą materiałów organicznych: szczątki roślinne (makroskopowe szczątki roślin, węgle drzewne)

1. Szczątki roślin w badaniach przeszłego środowiska naturalnego - metody badań i interpretacji (pobieranie prób, flotacja, segregowanie materiału, przygotowanie preparatów, opis szczątków, identyfikacja/analiza). Obsługa mikroskopów optycznych: stereoskopowego i cyfrowego - ćwiczenia praktyczne.
2. Antrakologia - metody badań i interpretacji.
3. Zmineralizowane szczątki roślinne (pseudomorfozy) na artefaktach metalowych - metody badań i interpretacji, identyfikacja szczątków. Obsługa mikroskopu cyfrowego i skaningowego mikroskopu elektronowego - ćwiczenia praktyczne.
4. Szczątki roślinne źródłem wiedzy o przeszłym środowisku i technologiach - (np. odciski ziaren na ceramice i polepie, węglone szczątki roślinne w polepie) - metody badań i interpretacji, ekstrakcja. Obsługa mikroskopu cyfrowego i skaningowego mikroskopu elektronowego - ćwiczenia praktyczne.
5. Substancje smoliste, "nagary" - metody badań i interpretacji. Obsługa mikroskopu cyfrowego i skaningowego mikroskopu elektronowego - ćwiczenia praktyczne.

Nazwa zajęć: **Europa w 1. połowie I tysiąclecia**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka

w zakresie wiedzy:

1. wie w jaki sposób kontakty międzykulturowe wpływały na rozwój społeczności w 1. połowie I tysiąclecia
2. Zna kulturę materialną społeczności zamieszkujących Europę w 1. połowie I tysiąclecia

w zakresie umiejętności:

1. potrafi synchronizować zjawiska kulturowe na różnych obszarach geograficznych w omawianym okresie
2. Potrafi gromadzić wiedzę archeologiczną w wybranych obszarach tematycznych związanych z funkcjonowaniem ludów i społeczności zamieszkujących Europę w 1. połowie I tysiąclecia
3. Potrafi kategoryzować oraz interpretować źródła archeologiczne
4. Jest gotów do stałego poszerzania swojej wiedzy i konieczności uczenia się przez całe życie

w zakresie kompetencji społecznych:

1. Ma fundamenty merytoryczne do podnoszenia swoich kompetencji
2. Jest przygotowany do samodzielnej pracy w zakresie praktycznym

Treści programowe dla zajęć:

Kontakty Rzymu z Barbarzyncami

Okres bitew, wojen i najazdów (m.in. Bitwa w Lesie Teutoburskim, Wojny markomańskie)
Tożsamość wojowników w barbarzyńskiej Europie 1. połowie I tysiąclecia
Elity i ich manifestacja w źródłach
Import jako element kontaktów międzykulturowych i jego znaczenie wśród społeczności barbarzyńskich
Znaczenie uczyty w okresie wpływów rzymskich i wędrówek ludów
Strój jako element wyróżniający poszczególne społeczności
Czas wielkiej wędrówki

Nazwa zajęć: Metody badań i interpretacji stanowisk archeologicznych (metody geoarcheologiczne i geofizyczne)

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. Potrafi scharakteryzować metody geofizyczne stosowane w archeologii.
2. Potrafi scharakteryzować metody wiertnicze stosowane w geoarcheologii
3. Potrafi wskazać problemy związane z interpretacją wyników badań geofizycznych w archeologii
4. Potrafi wskazać problemy związane z interpretacją wyników wierceń w geoarcheologii

w zakresie umiejętności:

1. Potrafi wykonać podstawową interpretację wyników prospekcji georadarowej.
2. Potrafi wykonać podstawową interpretację wyników prospekcji magnetometrycznej.
3. Potrafi wykonać podstawową interpretację wyników wierceń geoarcheologicznych
4. Potrafi współdziałać w grupie podczas prac terenowych

w zakresie kompetencji społecznych:

1. Jest gotów do współdziałania opartego na interdyscyplinarnej wiedzy w rozwiązywaniu problemów praktycznych i poznawczych w trakcie prac terenowych

Treści programowe dla zajęć:

Definicja badań nieinwazyjnych w archeologii, które bazują na metodach geofizycznych

Definicja badań nieinwazyjnych w archeologii, które bazują na metodach wierceń geoarcheologicznych

Metoda Magnetometryczna, georadarowa i badania podatności magnetycznej – charakterystyka i zastosowanie

Metody wiertnicze w archeologii - charakterystyka i zastosowanie

Magnetometria, georadar, podatność magnetyczna i wiercenia w praktyce

Nazwa zajęć: Kujawy jako krajobraz kulturowy i jego ochrona

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. Zyskuje zaawansowaną wiedzę o regionie i jego znaczeniu dla archeologii europejskiej
2. Potrafi wskazać i stosować podstawowe środki i metody ochrony dziedzictwa archeologicznego pod postacią stanowiska archeologicznego

w zakresie umiejętności:

1. zna i potrafi zastosować podstawy prawne związane z ochroną zabytków archeologicznych
2. potrafi zidentyfikować wiarygodne źródła informacji o chronionych obiektach

w zakresie kompetencji społecznych:

1. Jest gotów do autoprezentacji i przygotowywania wystąpień publicznych.

Treści programowe dla zajęć:

1. Kujawy jako krajobraz kulturowy i jego ochrona - wprowadzenie
2. Krajobraz kulturowy Kujaw z paleolitu i mezolitu
3. Krajobraz kulturowy Kujaw z okresu neolitu i eneolitu
4. Krajobraz kulturowy Kujaw z wczesnej i środkowej epoki brązu
5. Krajobraz kulturowy Kujaw z późnej epoki brązu
6. Krajobraz kulturowy Kujaw z epoki żelaza

Nazwa zajęć: Cywilizacja neolityczna Bliskiego Wschodu (S Lewant, N Mezopotamia, Iran, Anatolia)

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. zna szczegółową chronologię i periodyzację epoki kamienia Bliskiego Wschodu
2. zna początki cywilizacji neolitycznej Bliskiego Wschodu w południowym Lewancie, północnej Mezopotamii, Wyżynie Irańskiej i Środkowej Anatolii
3. zna genezę i początki megamiast neolitycznych w początkach okresu preceramicznego B Bliskiego Wschodu

4. zna rozwój megamiast jako najpełniejszy przejaw cywilizacji neolitycznej na obszarze Bliskiego Wschodu
5. zna upadek megamiast i rozprzestrzenienie się neolitu na obszary poza Bliskim Wschodem
6. zna architekturę i organizację przestrzeni oraz jej zmiany w czasie i różnice regionalne w okresie rozkwitu cywilizacji neolitycznej na obszarze Bliskiego Wschodu
7. zna praktyki pogrzebowe i jej zmiany w czasie i różnice regionalne w okresie trwania cywilizacji neolitycznej na obszarze Bliskiego Wschodu
8. zna zdobycze technologiczne neolitu na przykładzie wytwórczości przedmiotów z gliny i obsydianu na obszarze Bliskiego Wschodu
9. zna powstanie systemu wierzeń i znaczenie religii dla powstania cywilizacji neolitycznej na obszarze Bliskiego Wschodu

w zakresie umiejętności:

1. Zna dynamikę przekształceń społeczności neolitycznych na Bliskim Wschodzie, główne cezury rozwoju oraz ich ramy chronologiczne
2. Rozpoznaje elementy składowe odpowiedzialne za powstanie cywilizacji neolitycznej i zrozumieć strukturalne związki pomiędzy nimi
3. Przedstawia dynamikę rozwoju społeczności neolitycznych na różnych obszarach Bliskiego Wschodu oraz ich główne materialne przejawy
4. Przedstawia powody i mechanizm upadku cywilizacji neolitycznej
5. Zna charakter rytuałów pogrzebowych i rozumieć jego znaczenie dla społeczności neolitycznych
6. Rozumie charakter systemu wierzeń w neolicie na Bliskim Wschodzie i ich wpływ na dynamikę przemian społecznych

w zakresie kompetencji społecznych:

1. jest gotowy przedstawić i krytycznie ocenić wkład cywilizacji neolitycznej na dalszy rozwój kultury człowieka na Bliskim Wschodzie i w Europie
2. jest gotowy do oceny i wykorzystania wiedzy o procesach społecznych i kulturowych z przeszłości dla współczesnego świata

Treści programowe dla zajęć:

- podwaliny cywilizacji neolitycznej na Bliskim Wschodzie
- metody badawcze w neolicie Bliskiego Wschodu i ich wkład w poznanie cywilizacji neolitycznej
- początki cywilizacji neolitycznej w południowym Lewancie
- początki cywilizacji neolitycznej w północnej Mezopotamii
- początki cywilizacji neolitycznej na Wyżynie Irańskiej
- geneza i początki neolitycznych megamiast
- rozwój megamiast - uformowanie zrębów cywilizacji neolitycznej
- upadek megamiast i rozprzestrzenienie się neolitu na obszary poza Bliskim Wschodem
- tradycje architektoniczne w neolicie Bliskiego Wschodu
- praktyki pogrzebowe w neolicie Bliskiego Wschodu
- udomowienie zwierząt i roślin oraz znaczenie tego procesu dla rozwoju społeczności neolitycznych Bliskiego Wschodu
- uprawy rolne, system hodowlany i zdobycze technologiczne - podstawy gospodarcze neolitu
- organizacja społeczna i demografia społeczności neolitycznych Bliskiego Wschodu
- religia i zorganizowany system wierzeń i ich znaczenie w powstaniu i umacnianiu się cywilizacji neolitycznej Bliskiego Wschodu

Nazwa zajęć: **Sposoby i metody pozyskiwania danych z zakresu dziedzictwa archeologicznego: metody nieinwazyjne - zdjęcia lotnicze**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka

w zakresie wiedzy:

1. zna podstawy interpretacji zdjęć lotniczych pod kątem potrzeb konserwatorskich
2. ma wiedzę o potencjale zdjęć lotniczych (i innych metod teledetekcyjnych) w działaniach konserwatorskich

w zakresie umiejętności:

1. opanuje umiejętności przygotowania materiału fotolotniczego do analizy pod kątem potrzeb konserwatorskich (określanie funkcji, granic, stanu zachowania, zagrożeń)
2. zna podstawy komputerowej obróbki (rektyfikacji) zdjęć lotniczych, nadawanie im georeferencji, przygotowywanie do integrowania z innymi danymi w środowisku GIS
3. posiada podstawowe umiejętności dotyczące formułowania własnych sądów na temat praktyki wykorzystania zdjęć lotniczych w ochronie dziedzictwa archeologicznego

4. posiada umiejętność samodzielnego doboru metod i narzędzi badawczych oraz źródeł informacji niezbędnych przy realizacji własnych projektów

Treści programowe dla zajęć:

problematyka wykorzystania zdjęć lotniczych jako źródła danych dotyczących zasobów dziedzictwa archeologicznego
potencjał zdjęć lotniczych w działaniach konserwatorskich
dokumentowanie przebiegu badań wykopaliskowych
dokumentowanie znanych obiektów
odkrywanie nowych stanowisk i nowych typów stanowisk
określanie granic stanowisk
opiniowanie inwestycji
monitorowanie stanu zachowania stanowisk
ocena rangi poznawczej stanowiska
przygotowywanie wniosków konserwatorskich, w tym wpis do rejestru
podstawowe metody przygotowywania materiałów fotolotniczych do analiz w zintegrowanej bazie danych

Nazwa zajęć: **Sposoby i metody pozyskiwania danych z zakresu dziedzictwa archeologicznego - AZP**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. wie o roli i znaczeniu badań powierzchniowych (w szczególności programu AZP) w praktyce konserwatorskiej
2. wie, w jaki sposób badania powierzchniowe mogą być wykorzystane dla pozyskania informacji o stanowiskach archeologicznych, ich stanie zachowania i w monitorowaniu zmian zachodzących na ich obszarze
3. wie o problemach związanych z zastosowaniem badań powierzchniowych w praktyce konserwatorskiej w kontekście współczesnych zmian społeczno-gospodarczych
4. wie o konieczności ciągłej weryfikacji przyjętych założeń metodycznych zgodnie ze zmieniającymi się koncepcjami teoretycznymi, rozwojem technologicznym, a także funkcjonowania archeologii w określonym kontekście społecznym

w zakresie umiejętności:

1. posiada umiejętności w zakresie wyszukiwania i pozyskiwania danych o badaniach powierzchniowych
2. potrafi przygotować podstawowy zasób informacji przestrzennych wymaganych przy ochronie i zarządzaniu dziedzictwem archeologicznym
3. potrafi przetwarzać archiwalne dane AZP zgodnie z najnowszymi wymogami pracy w Systemach Informacji Przestrzennej (GIS)
4. potrafi przetwarzać dane pozyskane w terenie w trakcie kolejnych badań powierzchniowych przeprowadzonych zgodnie z najnowszymi standardami
5. potrafi przeprowadzić krytyczną analizę informacji zebranych za pomocą badań powierzchniowych, a także zakresu ich zastosowania w ochronie dziedzictwa archeologicznego
6. poszerza umiejętności pracy zespołowej na wszystkich etapach realizacji badań z wykorzystaniem metody badań powierzchniowych

w zakresie kompetencji społecznych:

1. jest gotowy do współdziałania opartego na interdyscyplinarnej wiedzy w rozwiązywaniu problemów praktycznych i poznawczych na wszystkich etapach realizacji badań z wykorzystaniem metody badań powierzchniowych

Treści programowe dla zajęć:

Stan wiedzy o zasobach danych pozyskanych w wyniku realizacji programu AZP i w efekcie różnych badań prowadzonych po jego zakończeniu
Digitalizacji istniejących zasobów archiwalnych z wykorzystaniem Systemów Informacji Przestrzennej (GIS)
Zmiany metodyczne w zakresie realizacji badań powierzchniowych i ich wpływ na praktykę konserwatorską
Ocena stanu zachowania stanowisk archeologicznych rozpoznanych w trakcie programu AZP z wykorzystaniem aktualnych danych przestrzennych

Nazwa zajęć: **Wykład monograficzny 2**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka

w zakresie wiedzy:

1. ma pogłębioną i rozszerzoną wiedzę o specyfice archeologii poszczególnych regionów i stref kulturowych Europy doby dominacji celtyckiej na obszarach pomiędzy Bałtykiem a Alpami
2. zna i rozumie rozwinięte metody analizy i interpretacji zagadnień, które podejmuje archeologia epoki kultury lateńskiej/okresu przedrzymskiego

w zakresie umiejętności:

1. umie dostrzegać i formułować problemy związane z badaniami okres lateńskiego/przedrzymskiego pomiędzy Bałtykiem a Alpami oraz jest w stanie aktywnie podejmować w tym zakresie działania profesjonalne
2. umie scharakteryzować zjawiska kulturowe w epoce lateńskiej/przedrzymskiej na obszarach od Bałtyku po Alpy we wzajemnych powiązaniach

w zakresie kompetencji społecznych:

1. potrafi samodzielnie ocenić materiał źródłowy przynależny ugrupowaniom okresu lateńskiego/przedrzymskiego

Treści programowe dla zajęć:

stan badań w zakresie archeologii okresu lateńskiego/przedrzymskiego
sytuacja kulturowa obszarów między Bałtykiem a Alpami w dobie dominacji cywilizacji celtyckiej na tle porównawczym

szczegółowa chronologia i systemy kulturowe w oresie lateńskim/przedrzymskim

powiązanie transformacji kulturowych z przemianami środowiska naturalnego

latenizacja: przebieg, zasięg, mechanizmy zmiany kulturowej

transformacje obrządku pogrzebowego jako wyraz zmieniających się systemów ideologicznych i stratyfikacji społeczeństw

Nazwa zajęć: **Bursztyn w kulturze mykeńskiej**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka

w zakresie wiedzy:

1. Rozumie procesy kształtowania się znaczenia bursztynu w społeczeństwach pradziejowych
2. Zna role bursztynu w poszczególnych kulturach archeologicznych Europy Środkowej
3. Ma wiedzę o bursztyniarstwie kultury mykeńskiej
4. Rozumie znaczenie kulturowe bursztynu w Grecji mykeńskiej oraz jego role w genezie tej społeczności

Treści programowe dla zajęć:

Bursztyn jako surowiec i jego znaczenie kulturowe

Bursztyn w kulturach środkowoeuropejskich

Bursztyniarstwo w kulturze mykeńskiej – analiza typologiczna, chronologiczna i kontekstualna

Rola i znaczenie bursztynu w kulturze mykeńskiej

Nazwa zajęć: **Zarządzanie danymi - komputerowe bazy danych**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka

w zakresie wiedzy:

1. wie o współczesnych wyzwaniach związanych z ogromnym przyrostem danych (problem Big Data)
2. wie, w jaki sposób efektywne zarządzanie danymi może usprawnić proces decyzyjny w ochronie dziedzictwa archeologicznego
3. wie o konieczności zastosowania rozwiązań umożliwiających rozwój przestrzennych baz danych i dostosowania ich struktury do nowych rodzajów danych pojawiających się wraz z rozwojem metodycznym archeologii

w zakresie umiejętności:

1. posiada umiejętności pozyskiwania danych w trakcie badań terenowych za pomocą różnych urządzeń pomiarowych
2. posiada umiejętność pozyskiwania danych przestrzennych z otwartych repozytoriów
3. posiada umiejętności skonstruowania bazy danych przestrzennych z wykorzystaniem oprogramowania open source
4. posiada umiejętności opracowania metadanych oraz danych oraz wprowadzenia ich do bazy danych przestrzennych
5. posiada umiejętności przetwarzania i analizy złożonych zbiorów danych przestrzennych w GIS
6. opanuje umiejętności wykorzystania GIS dla zróżnicowanych projektów archeologiczno-konserwatorskich zarówno w skali pojedynczych stanowisk archeologicznych, jak i całych krajobrazów kulturowych

Treści programowe dla zajęć:

Istota przestrzennych baz danych i Systemów Informacji Przestrzennej (GIS)
Etapy pracy z metadanymi i danymi od pozyskania w trakcie prac terenowych do ich wprowadzenia do przestrzennych baz danych
Pozyskiwanie i zarządzanie danymi przestrzennymi pochodzącymi z otwartych repozytoriów
Integracja przestrzenna i analiza zróżnicowanych zbiorów danych
Opracowanie i wizualizacja danych w projektach związanych z ochroną dziedzictwa archeologicznego

Nazwa zajęć: **Wykład monograficzny 1**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. potrafi określić specyfikę IV i III tys. BC w Europie Środkowej i Wschodniej na tle pradziejów kontynentu.
2. zna i rozumie węzłowe problemy IV i III tys. BC w Europie Środkowej i Wschodniej.
3. zna i rozumie współczesne osiągnięcia wiedzy na przykładzie IV i III tys. BC w Europie Środkowej i Wschodniej.
4. zna i rozumie możliwości identyfikacji wybranych kontekstów symbolicznych w sztuce naskalnej Eurazji

w zakresie umiejętności:

1. potrafi uzyskać informacje z wiarygodnych źródeł i poddawać je krytycznej analizie
2. potrafi stosować pogłębione umiejętności badawcze w zakresie analizy prac innych autorów, syntezy różnych idei i poglądów.
3. potrafi przeprowadzić krytyczną analizę i interpretację sztuki naskalnej jako źródła archeologicznego stosując oryginalne podejścia, uwzględniające nowe osiągnięcia archeologii w celu określenia ich znaczeń, oddziaływania społecznego, miejsca w procesie historyczno-kulturowym.

w zakresie kompetencji społecznych:

1. potrafi nieustannie uzupełniać i weryfikować wiedzę o IV i III tys. BC w Europie Środkowej i Wschodniej.

Treści programowe dla zajęć:

Podstawowe problemy archeologii IV i III tys. BC w Europie Środkowej i Wschodniej.
Główne kierunki przeobrażeń społecznych i gospodarczych w IV i III tys. BC w Europie Środkowej i Wschodniej.
Wielkie struktury kulturowe w IV i III tys. BC na terenie Europy Środkowej i Wschodniej.
Sieci powiązań kulturowych w IV i III tys. BC na terenie Europy Środkowej i Wschodniej.
Integracja wielu perspektyw badawczych na przykładzie IV i III tys. BC w Europie Środkowej i Wschodniej: wyzwania, szanse i pułapki.
Konteksty znaczeniowe sztuki naskalnej od Europy po Azję Centralną i Syberię.

Nazwa zajęć: **Archeologia strefy bałtyckiej**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka

w zakresie wiedzy:

1. zna terminologię stosowaną na gruncie archeologii regionalnej neolitu
2. Ma pogłębioną wiedzę z zakresu archeologii prahistorycznej młodszej epoki kamienia na Niżu Polskim
3. Zyskuje specjalistyczną wiedzę na temat specyfiki uwarunkowań geologicznych Niżu Środkowoeuropejskiego, a także zasobów surowcowych niżowych środowisk młodoglacjalnych oraz sposobów ich eksploatacji i wykorzystania w pradziejach.
4. Ma pogłębioną wiedzę na temat strefy bałtyckiej w okresie epoki brązu, przedrzymskim i wpływów rzymskich.
5. Rozumie znaczenie przemian społecznych i kulturowych, a także osadniczych dokonujących się w tej części Europy u przełomu er.
6. Dostrzega specyfikę strefy bałtyckiej na tle kontynentu europejskiego w aspekcie kultury materialnej, obrzędowości i reguł osadniczych.

w zakresie umiejętności:

1. Potrafi analizować informacje z wykorzystaniem różnych źródeł i metod oraz formułować na tej podstawie krytyczne sądy
2. Posiada umiejętność merytorycznego argumentowania, z wykorzystaniem własnych poglądów oraz poglądów innych autorów, formułowania wniosków oraz tworzenie syntetycznych podsumowań
3. Potrafi wskazać na różnice i podobieństwa między społecznościami zamieszkującymi basen Morza Bałtyckiego w wybranych okresach

4. Rozumie współzależności między wybraną strefą Europy a wnętrzem kontynentu europejskiego w aspekcie społeczno-politycznym u schyłku starej i na początku nowej ery.
5. Potrafi umiejętnie uczyć się przez całe życie i doskonalić kwalifikacje merytoryczne.

w zakresie kompetencji społecznych:

1. Jest gotowy do krytycznej oceny informacji, tak aby na ich podstawie budować własny obraz procesów kulturowych
2. Jest gotowy do samodzielnej pracy, a także współdziałania opartego na interdyscyplinarnej wiedzy w rozwiązywaniu problemów praktycznych i poznawczych

Treści programowe dla zajęć:

1. Historia i stan badań nad neolitem Niżu Polskiego
2. Początki neolityzacji obszarów Niżu Polskiego. Opracowania syntetyczne i dane regionalne
3. Społeczności neolityczne i subneolityczne – wzajemne relacje
4. Eneolit strefy Niżu Polskiego
5. Schyłek eneolitu: kultura ceramiki sznurowej i pucharów dzwonowatych
6. Zasoby surowcowe środowisk młodoglacjalnych (Niżu Polskiego).
7. Aktualny stan badań nad identyfikacją złóż oraz recepcją surowca w strefie bałtyckiej w pradziejach.
8. Epoka brązu w strefie bałtyckiej
9. Okres przedrzymski i wpływów rzymskich w strefie bałtyckiej.
10. Reguły osadnicze w celtyckiej epoce żelaza.
11. Depozyty bagienne u schyłku starej ery. Depozyty militarne a strefa bałtycka i okołobałtycka.

Nazwa zajęć: Metody badań i interpretacji źródeł z bursztynu i tworzyw szklistych

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. Uzyskuje wiedzę na temat bursztynu jako surowca i bursztyniarstwa jako dziedziny wytwórczości pradziejowej
2. Uzyskuje wiedzę na temat metod badania bursztynu i zabytków z niego wykonanych
3. Uzyskuje wiedzę na temat tworzyw szklistych i szklarstwa jako dziedziny wytwórczości
4. Uzyskuje wiedzę na temat metod badania tworzyw szklistych i zabytków z nich wykonanych

w zakresie umiejętności:

1. Potrafi rozróżnić odmiany bursztynu i omówić podstawowe techniki jego produkcji
2. Potrafi omówić metody badań nad proveniencją zabytków bursztynowych
3. Zna zasady konserwacji i przechowywania zabytków bursztynowych
4. Potrafi rozróżnić poszczególne tworzywa szkliste od siebie i omówić poszczególne techniki ich produkcji
5. Potrafi kreatywnie podejść do badania tworzyw szklistych

w zakresie kompetencji społecznych:

1. Ma fundamenty merytoryczne do podnoszenia swoich kompetencji
2. Jest przygotowany do samodzielnej pracy w zakresie praktycznym

Treści programowe dla zajęć:

Bursztyn jako żywica kopalna
Bursztyniarstwo w pradziejach
Konserwacja zabytków bursztynowych
Podział tworzyw szklistych
Metody badania tworzyw szklistych

Nazwa zajęć: Ćwiczenia wykopaliskowe

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka w zakresie wiedzy:

1. Posiada wiedzę z zakresu planowania i prowadzenia badań wykopaliskowych
2. Posiada wiedzę z zakresu wykorzystania nowoczesnych metod mierniczych i dokumentacyjnych w celu prowadzenia badań wykopaliskowych
3. Posiada wiedzę w zakresie prowadzenia dokumentacji z badań wykopaliskowych
4. Posiada wiedzę w zakresie pracy z materiałem archeologicznym na poziomie prac wykopaliskowych

w zakresie umiejętności:

1. Potrafi planować i wytyczać wykopy archeologiczne za pomocą tradycyjnych i nowoczesnych metod mierniczych
2. Potrafi prowadzić prace terenowe w trakcie badań wykopaliskowych
3. Potrafi używać tradycyjnych i nowoczesnych metod dokumentacji rysunkowej
4. Potrafi używać tradycyjnych i nowoczesnych metod dokumentacji fotograficznej

5. Potrafi używać sprzętu mierniczego (RTK, tachimetr) w celu dokumentacji przestrzennej źródeł archeologicznych
6. Potrafi w praktyce rozróżniać, inwentaryzować i katalogować znaleziony materiał archeologiczny
7. Potrafi prowadzić dziennik badań, a także sporządzać niezbędną dokumentację z prac wykopaliskowych w postaci kart arów i obiektów i sprawozdania z badań archeologicznych
8. Potrafi zaplanować kwerendy archiwalne w celu pozyskania szczegółowych informacji dotyczących badanego stanowiska archeologicznego
9. Potrafi zarządzać grupą ludzką w trakcie badań wykopaliskowych

w zakresie kompetencji społecznych:

1. Jest gotów do planowania i zarządzania badaniami wykopaliskowymi

Treści programowe dla zajęć:

Planowanie i wytyczanie wykopów przed badaniami wykopaliskowymi

Przeprowadzenie wstępnych prac terenowych - badania powierzchniowe, badania detektorem metali

Tworzenie planu stanowiska archeologicznego i wykopów, a także wytyczanie siatki geodezyjnej za pomocą tradycyjnych i nowoczesnych metod

Doczyszczanie obszaru badań w celu wyróżnienia warstw i obiektów archeologicznych, a także profili wykopu

Wyróżnienie i eksploracja obiektów archeologicznych wraz z opisem geomorfologicznym wypełnisk

Dokumentacja fotograficzna planów płaskich i obiektów archeologicznych tradycyjnymi i nowoczesnymi metodami

Dokumentacja rysunkowa planów płaskich i obiektów archeologicznych tradycyjnymi i nowoczesnymi metodami

Prowadzenie dokumentacji w postaci dziennika badań, kart arów, kart obiektów oraz spisów inwentarzy

Namierzanie, selekcja, metryczkowanie oraz inwentaryzacja materiału archeologicznego uzyskanego w trakcie badań wykopaliskowych

Pobranie i zainwentaryzowanie próbek do analiz specjalistycznych

Nazwa zajęć: **Interpretacja danych teledetekcyjnych**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka

w zakresie wiedzy:

1. zna praktyczne metody stosowane we współczesnej archeologii w budowaniu strategii ochrony dziedzictwa archeologicznego

2. ma wiedzę o powiązaniach różnorodnych metod i źródeł informacji w koherentną całość

w zakresie umiejętności:

1. posiada umiejętność analizy wizualizacji danych teledetekcyjnych i ich krytycznej oceny

Treści programowe dla zajęć:

podstawowe metody teledetekcji lotniczej i satelitarnej – potencjał i ograniczenia w wizualizowaniu danych

podstawowe metody teledetekcji lotniczej i satelitarnej – potencjał i ograniczenia w wizualizowaniu danych

kulturowy kontekst interpretacji wizualizacji

kulturowy kontekst interpretacji wizualizacji

interpretacja danych teledetekcyjnych

interpretacja danych teledetekcyjnych

Nazwa zajęć: **Konwersatorium monograficzne. Dziedzictwo archeologiczne i turystyka w Polsce i Europie**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka

w zakresie wiedzy:

1. Orientuje się w potencjalnych formach wykorzystania potencjału dziedzictwa archeologicznego dla rozwoju turystyki dziedzictwa kulturowego w Polsce i Europie.

2. Zna podstawową terminologię związaną z dziedzictwem archeologicznym w kontekście jego wykorzystania w turystyce kulturowej i turystyce archeologicznej.

3. Orientuje się w uwarunkowaniach rozwoju turystyki archeologicznej w aspekcie doktrynalnym, dyscyplinarnym i konserwatorskim.

4. Potrafi trafnie wskazywać szanse oraz zagrożenia wynikające z rozwoju turystyki dziedzictwa kulturowego i archeoturystyki

w zakresie umiejętności:

1. Potrafi trafnie wskazywać i analizować szanse oraz zagrożenia wynikające z rozwoju turystyki i archeoturystyki
2. Potrafi przeprowadzić analizę SWOT dla wybranych miejsc turystycznych wykorzystujących zasoby dziedzictwa archeologicznego, wydarzeń związanych z upowszechnianiem i udostępnianiem wiedzy na temat dziedzictwa archeologicznego

w zakresie kompetencji społecznych:

1. Ma świadomość potrzeby racjonalnego i zrównoważonego korzystania z zasobów dziedzictwa archeologicznego, w tym jego ochrony

Treści programowe dla zajęć:

Omówienie podstawowej terminologii z zakresu dziedzictwa kulturowego i archeologicznego, turystyki dziedzictwa kulturowego oraz archeoturystyki

Analiza szans i zagrożeń wynikających z rozwoju archeoturystyki na podstawie wybranych form udostępniania zasobów dziedzictwa archeologicznego i wydarzeń archeologicznych popularyzujących wiedzę w tym zakresie

Analiza SWOT – teoria i praktyczne zastosowanie w odniesieniu do wybranych form turystycznego wykorzystania zasobów dziedzictwa archeologicznego (indywidualne omówienie wybranych przykładów)

Zajęcia terenowe - wyjście do wybranych miejsc udostępniających zasoby dziedzictwa archeologicznego

Nazwa zajęć: **Sposoby i metody pozyskiwania danych z zakresu dziedzictwa archeologicznego: metody nieinwazyjne – metody geofizyczne**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka

w zakresie wiedzy:

1. Potrafi scharakteryzować metody geofizyczne stosowane w archeologii i ocenić ich przydatność na potrzeby ochrony dziedzictwa archeologicznego.
2. Potrafi wskazać problemy związane z interpretacją wyników badań geofizycznych w archeologii pod kątem ochrony konserwatorskiej

w zakresie umiejętności:

1. Potrafi wykonać podstawową interpretację wyników prospekcji georadarowej na potrzeby ochrony dziedzictwa archeologicznego
2. Potrafi wykonać podstawową interpretację wyników prospekcji magnetometrycznej na potrzeby ochrony dziedzictwa archeologicznego
3. Potrafi zaplanować i przeprowadzić prospekcję geofizyczną opartą o metodę magnetometrii i georadaru na potrzeby ochrony dziedzictwa archeologicznego
4. Potrafi współdziałać w grupie podczas prac terenowych

w zakresie kompetencji społecznych:

1. Jest gotowy do współdziałania opartego na interdyscyplinarnej wiedzy w rozwiązywaniu problemów praktycznych i poznawczych

Treści programowe dla zajęć:

Definicja badań nieinwazyjnych w ochronie dziedzictwa, które bazują na metodach geofizycznych

Metoda Magnetometryczna – charakterystyka i zastosowanie w ochronie dziedzictwa archeologicznego

Metoda Georadarowa – charakterystyka i zastosowanie w ochronie dziedzictwa archeologicznego

Prospekcja magnetometryczna i georadarowa – zajęcia praktyczne

Interpretacja wyników prospekcji magnetometrycznej i georadarowej

Nazwa zajęć: **Metody badań i interpretacji źródeł sztuki**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka

w zakresie wiedzy:

1. rozumie specyfikę sztuki pradziejowej i średniowiecznej oraz antycznej
2. zna podstawowe terminy oraz metody analizy i interpretacji sztuki pradziejowej, średniowiecznej lub antycznej

w zakresie umiejętności:

1. potrafi integrować informacje z zakresu wiedzy na temat sztuki pradziejowej, średniowiecznej lub antycznej
2. zna różne techniki komunikowania się ze specjalistami na temat źródeł o sztuce pradziejowej, średniowiecznej lub antycznej
3. potrafi samodzielnie analizować i interpretować wybrane przykłady z zakresu sztuki pradziejowej, średniowiecznej lub antycznej

4. potrafi samodzielnie albo w grupie pisać prace oraz przygotować wystąpienie na dany temat dotyczący sztuki pradziejowej, średniowiecznej lub antycznej
5. uczy się całe życie
6. współdziała i pracuje w grupie

w zakresie kompetencji społecznych:

1. jest gotowy do promocji wiedzy archeologicznej
2. posiada podstawy do promowania wiedzy w społeczeństwie
3. zachowuje odpowiednio wysoki poziom zawodu archeologa

Treści programowe dla zajęć:

Podstawy rozumienia sztuki pradziejowej i średniowiecznej oraz antycznej

Metody analizy i interpretacji sztuki pradziejowej i średniowiecznej (analiza kompozycyjna, treści, analiza znaków, analiza szamiansityczna, analiza dyskursu) oraz antycznej (przegląd analiz od semiotyki do agency i performatyki)

Analiza i interpretacja wybranych przykładów sztuki pradziejowej i średniowiecznej w wykonaniu uczestników zajęć (przykłady sztuki paleolitycznej, z epoki brązu, okresu halszackiego i wpływów rzymskich) oraz przykładów sztuki antycznej

Blok prowadząca: O. Antowska-Gorączniak

Zagadnienia dotyczące badań i interpretacji wytworów sztuki średniowiecznej w zakresie wybranych zagadnień dotyczących sztuki złotniczej, architektury i kafli piecowych.

1. Czym jest sztuka. Złotnictwo i snycerka średniowiecznej Skandynawii - rozpoznawanie stylów i znaczeń.
2. Złotnictwo i architektura Wielkich Moraw - opis katalogowy zabytku, technika wykonania, zdobnictwo, dane metryczne.
3. Metody badań architektury i relikwów detali architektonicznych - symbolika budowli sakralnej, problem warsztatu budowlanego.
4. Badanie kafli piecowych jako źródeł sztuki - analiza formalna, analogie, odniesienia do ikonografii i symboliki danej epoki.
5. Analiza i interpretacja wybranych przykładów sztuki średniowiecznej - prezentacje uczestników zajęć.

Nazwa zajęć: **Seminarium magisterskie**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka

w zakresie wiedzy:

1. ma pogłębioną wiedzę o specyfice przedmiotowej i metodologicznej nauk humanistycznych, którą jest w stanie rozwijać i twórczo stosować w działalności profesjonalnej
2. ma uporządkowaną, pogłębioną i rozszerzoną wiedzę ogólną, obejmującą terminologię, teorie i metodologię z zakresu dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, właściwych dla archeologii
3. ma pogłębioną wiedzę o powiązaniach dziedzin nauki i dyscyplin naukowych właściwych dla archeologii z innymi dziedzinami nauki i dyscyplinami naukowymi obszaru lub obszarów, z których został wyodrębniony studiowany kierunek, pozwalającą na integrowanie perspektyw właściwych dla kilku dyscyplin naukowych
4. ma uporządkowaną, pogłębioną, prowadzącą do specjalizacji wiedzę szczegółową z zakresu archeologii

w zakresie umiejętności:

1. zna i rozumie rozwinięte metody analizy, interpretacji, wartościowania i problematyzowania różnych wytworów kultury właściwe dla wybranych tradycji, teorii lub szkół badawczych w zakresie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, właściwych dla archeologii
2. potrafi wyszukiwać, analizować, oceniać, selekcjonować i integrować informację z różnych źródeł oraz formułować na tej podstawie krytyczne sądy
3. posiada pogłębione umiejętności badawcze obejmujące analizę prac innych autorów, syntezę różnych idei i poglądów, dobór metod i konstruowanie narzędzi badawczych, opracowanie i prezentację wyników, pozwalające na rozwiązywanie złożonych problemów w zakresie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, właściwych dla archeologii
4. umie samodzielnie zdobywać wiedzę i poszerzać swoje umiejętności badawcze oraz podejmować autonomiczne działania zmierzające do rozwijania zdolności i kierowania własną karierą zawodową
5. posiada umiejętność merytorycznego argumentowania z wykorzystaniem własnych poglądów oraz poglądów innych autorów, formułowania wniosków oraz tworzenia syntetycznych podsumowań
6. posiada pogłębioną umiejętność przygotowania różnych prac pisemnych w języku polskim oraz języku obcym uznawanym za podstawowy dla dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, właściwych dla archeologii

w zakresie kompetencji społecznych:

1. jest gotowy do przeprowadzenia krytycznej analizy i interpretacji różnych rodzajów wytworów kultury właściwych dla archeologii, stosując oryginalne podejścia, uwzględniające nowe osiągnięcia humanistyki, w celu określenia ich znaczeń, oddziaływania społecznego, miejsca w procesie historyczno-kulturowym
2. jest gotowy do uzasadnionego określenia priorytetów służących realizacji określonego przez siebie lub innych zadania

Treści programowe dla zajęć:

przeгляд problematyki badawczej w celu wyboru tematu pracy magisterskiej
formułowanie pytań badawczych i określanie metod badawczych na podstawie wybranych tematów prac magisterskich
zasady sporządzania odcyfrowania i bibliografii na przykładzie realizowanych prac magisterskich
zasady sporządzania katalogu zabytków na przykładzie realizowanych prac magisterskich
zasady konstruowania pracy naukowej na przykładzie planów realizowanych prac magisterskich
tworzenie i wygłaszanie prezentacji komputerowych na temat realizowanych prac magisterskich
przygotowanie manuskryptu pracy magisterskiej
dyskusja i korekta manuskryptu pracy magisterskiej

Nazwa zajęć: **Człowiek i środowisko w epoce kamienia między Bałtykiem a Alpami**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka

w zakresie wiedzy:

1. ma pogłębioną i rozszerzoną wiedzę o specyfice archeologii poszczególnych regionów i stref kulturowych Europy na obszarach pomiędzy Bałtykiem a Alpami
2. zna i rozumie rozwinięte metody analizy i interpretacji zagadnień, które podejmuje archeologia epoki kamienia Europy Środkowej
3. umie scharakteryzować zjawiska kulturowe w epoce kamienia na obszarach od Bałtyku po Alpy we wzajemnych powiązaniach
4. potrafi samodzielnie opracować materiał źródłowy z terenu ziem polskich

Treści programowe dla zajęć:

stan badań w zakresie archeologii okresów paleolitu i neolitu
sytuacja kulturowa obszarów między Bałtykiem a Alpami na tle porównawczym
zrzęgółowa chronologia i systemy kulturowe w epoce kamienia
powiązanie transformacji kulturowych z przemianami środowiska naturalnego
neolityzacja: przebieg, zasięg, mechanizmy zmiany kulturowej
eneolityzacja (badenizacja) i jej wpływ na kultury neolityczne między Bałtykiem a Alpami
ormacje obrzdku pogrzebowego jako wyraz zmieniających się systemów ideologicznych i stratyfikacji społeczeństw

Nazwa zajęć: **Europejskie krajobrazy kulturowe i ich ochrona**

Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka

w zakresie wiedzy:

1. posiada wiedzę obejmującą kształtowanie się poglądów na temat przestrzeni, w tym przestrzeni kulturowej
2. posiada wiedzę na temat indywidualnych procesów kształtowania się przestrzeni kulturowej Europy
3. Zyskuje wiedzę na temat regionów europejskich, ich znaczenia oraz konieczności i form ich ochrony w aspekcie dziedzictwa archeologicznego, czy szerzej kulturowego.

w zakresie umiejętności:

1. potrafi integrować informacje na temat ujęć krajobrazów kulturowych w Europie
2. potrafi krytycznie analizować literaturę przedmiotu z zakresu różnych dziedzin naukowych
3. zna różne techniki komunikowania wiedzy w ramach archeologii jak i poza nią
4. potrafi samodzielnie pisać prace pisemne, zwłaszcza dyplomowe oraz przygotowywać prezentacje i wystąpienia
5. potrafi pracować i współdziałać w grupie

w zakresie kompetencji społecznych:

1. ma świadomość konieczności stałego pogłębiania wiedzy archeologicznej i jej promocji w społeczeństwie
2. dba o odpowiedni poziom zawodu archeologa

Treści programowe dla zajęć:

Kształtowanie się poglądów na przestrzeń od starożytności po współczesność
Kształtowanie się przestrzeni kulturowej Europy

Krajobrazy kulturowe, w tym pradziejowe i średniowieczne Europy
Europa regionów- regionalizacja Europy (w tym concept Europy Środkowej)
Ochrona europejskich krajobrazów - lista UNESCO

Nazwa zajęć: Archeologia regionów i stref kulturowych, Węzłowe problemy epoki żelaza
Po zakończeniu zajęć i potwierdzeniu osiągnięcia efektów uczenia się student/ka
w zakresie wiedzy:

1. ma pogłębioną i rozszerzoną wiedzę o specyfice archeologii poszczególnych regionów i stref kulturowych/ cywilizacyjnych Europy w okresie halsztackim, przedrzymskim, rzymskim wędrówek ludów i wczesnego średniowiecza
2. zna i rozumie rozwinięte metody analizy, interpretacji oraz problematyzowania zagadnień, związanych z archeologią poszczególnych regionów i stref kulturowych/ cywilizacyjnych Europy z doby epoki żelaza
3. ma pogłębioną wiedzę w odniesieniu do umiejętności korzystania ze źródeł pisanych i ich odniesienia do wydarzeń rozpoznawanych na podstawie materiałów archeologicznych
4. posiada wiedzę o specyfice archeologii wybranych regionów i stref kulturowych Europy w okresie wczesnego średniowiecza
5. zna i rozumie rozwinięte metody analizy, interpretacji oraz problematyzowania zagadnień, które związane są z wybranymi regionami oraz strefami kulturowymi wczesnośredniowiecznej Europy

w zakresie umiejętności:

1. potrafi gromadzić wiedzę oraz samodzielnie poszerzać umiejętność badawcze związane z problematyką osadnictwa i obrzędowości pogrzebowej okresu epoki żelaza
2. potrafi klasyfikować kulturę materialną i przypisywać ją do danych stref kulturowych i społeczności
3. wykazuje umiejętności dostrzegania i formułowania problemów związanych z potencjalną przyszłą pracą na polu archeologii i jest w stanie aktywnie podejmować odpowiedzialne działania profesjonalne
4. potrafi wyjaśnić zagadnienia z zakresu organizacji społecznej i zachowań symbolicznych społeczności zamieszkujących wybrane strefy kulturowe wczesnośredniowiecznej Europy

Treści programowe dla zajęć:

Świat celtycki/kultury lateńskiej

Latenizacja strefy Europejskiego Barbaricum - młodszy okres przedrzymski i powiązania ze światem celtyckim

Okres wpływów rzymskich i kontakty z prowincjami Cesarstwa

Wędrowki ludów w Europie

Narodziny wczesnośredniowiecznej Europy w świetle źródeł archeologicznych i pisanych

Kultura materialna, osadnictwo i obrzędowość pogrzebowa Półwyspu Apenińskiego w okresie dominacji Ostrogotów i Longobardów

Kultura materialna, osadnictwo i obrzędowość pogrzebowa Półwyspu Iberyjskiego w okresie dominacji Swebów i Wizygotów

Proces halsztatyzacji ziem polskich – adaptacja wzorców kulturowych na peryferiach

Fenomen kultury pomorskiej w strefie bałtyckiej

Półwysep Apeniński w początkach epoki żelaza